

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ
HRADCI
KATEDRA PODNIKATELSKÉ SFÉRY

Bakalářská práce

Jana Stuchelová

2011

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MANAGEMENTU V JINDŘICHOVĚ
HRADCI
KATEDRA PODNIKATELSKÉ SFÉRY

Využití údajů z výkazu rozvaha v řízení firmy

Autor bakalářské práce: Jana Stuchelová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Irena Stejskalová, Ph. D.

Rok obhajoby: 2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Zpracovatelka **Jana Stuchelová**
Studijní program Ekonomika a management
Obor Management

Název tématu: **Využití údajů z výkazu rozvaha v řízení firmy**

Zásady pro vypracování:

1. Hlavním cílem práce bude charakteristika Rozvaha, který používají české firmy a jeho návaznosti na další výkazy.
2. V konkrétní firmě bude uvedený výkazu analyzován s cílem zdůraznit možnost využití údajů v řízení firmy.

Rozsah práce: 40 stran

Seznam odborné literatury:

1. KOVANICOVÁ, D. *Finanční účetnictví: světový koncept IFRS/IAS*. Praha: Polygon, 2005. ISBN 80-7273-129-7.
2. KOVANICOVÁ, D. *Abeceda účetních znalostí pro každého*. Praha: Bova Polygon, 2009. ISBN 978-80-7273-156-5.
3. SYNEK, M. *Podniková ekonomika*. Praha: Beck, 2006. ISBN 80-7179-892-4.
4. KISLINGEROVÁ, E. Finančníkem mohou být jen ti, co vidí podnik v jeho komplexnosti. *Finanční management*. 2006. č. 9, ISSN 1214-9292.
5. KISLINGEROVÁ, E. *Manažerské finance*. Praha: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-194-9.

Datum zadání bakalářské práce: duben 2010

Termín odevzdání bakalářské práce: duben 2011

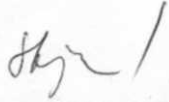
L. S.

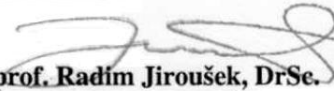
Jana Stuchelová
Ředitelka

prof. Ing. František Kovář, CSc.
Vedoucí ústavu

Ing. Irena Stejskalová, Ph.D.
Vedoucí práce

prof. Radim Jiroušek, DrSe.
Děkan FMJH VŠE

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Využití údajů z výkazu rozvaha v řízení firmy“ vypracovala samostatně a veškerou literaturu, kterou jsem použila, jsem uvedla v seznamu literatury.

V Jindřichově Hradci dne 22. dubna 2011

.....

Poděkování

Zde bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Ing. Ireně Stejskalové Ph, D. za cenné rady, připomínky, ochotu a čas, který mi byl věnován. Dále bych ráda poděkovala společnosti ČSAD JIHOTRANS, a. s., a panu Ing. Miloslavu Mrkvičkovi za jeho ochotu a poskytnuté materiály a informace.

Anotace:

Tato bakalářská práce se zabývá charakteristikou a rozbohem účetního výkazu rozvaha. Hlavním cílem mé práce je charakterizovat důležitý účetní výkaz rozvaha, který využívají české firmy, a popsat jeho návaznost na další účetní výkazy. Dále pak v konkrétní firmě tento výkaz analyzovat a zdůraznit možnost využití jeho údajů v řízení firmy.

V teoretické části je výkaz detailně popsán a charakterizovány jsou jednotlivé položky aktiv a pasiv. Praktická část se zabývá firmou ČSAD JIHOTRANS, a. s. V této části jsou analyzovány vybrané položky aktiv a pasiv a zároveň je využito metod finanční analýzy, konkrétně horizontální analýzy a analýzy poměrových ukazatelů.

Annotation:

This bachelor thesis deals with the characterization and analysis of an audit statement balance sheet. The main aim of this work is to characterize the balance sheet which is used by Czech companies and to describe its data relationship to other audit statement. Furthermore, this work is going to emphasize the possibilities of usage of this audit statement a company.

The balance sheet has been described in details in the theoretical part and there are also characterized articular elements of assets and debts. The practical part is focused on ČSAD JIHOTRANS a- s. In this parts are analyse choice articular elements of assets and debts and simultaneously is used methods financial analysis, concretely horizontal analysis and analysis of ratio indicators.

Obsah:

1. Úvod.....	7
2. Rozvaha.....	8
2.1 Vymezení pojmu.....	8
2.2 Základní struktura a charakteristika aktiv.....	9
2.3 Základní struktura a charakteristika pasiv	11
2.4 Hospodářské operace v rámci rozvahy.....	12
3. Aktiva	14
3.1 Dlouhodobý majetek	14
3.2 Oběžný majetek.....	17
3.3 Časové rozlišení	20
4. Pasiva	21
4.1 Vlastní kapitál	21
4.2 Cizí zdroje	23
4.3 Časové rozlišení	26
5. Rozvaha a ostatní účetní výkazy	21
6. Zhodnocení vybraných položek rozvahy	24
7. Seznámení s firmou ČSAD JIHOTRANS a. s.	26
7.1 Základní charakteristika.....	26
7.2 Vznik a vývoj firmy:.....	28
7.3 Organizační struktura firmy.....	28
8. Základní informace o účtování ve firmě	31
9. Aktiva a pasiva v roce 2006 – 2009	34
10. Horizontální analýza aktiv	37
11. Horizontální analýza pasiv.....	40

12. Poměrová analýza.....	44
12.1 Ukazatele rentability (výnosnosti)	44
12.2 Ukazatele likvidity	45
12.3 Ukazatele zadluženosti	46
13. Závěr	49
14. Seznam literatury:.....	52
15. Seznam tabulek:	53
16. Seznam grafů:	54
17. Seznam obrázků:.....	54

1. Úvod

Tématem bakalářské práce je využití údajů z výkazu rozvaha v řízení firmy.

Hlavním cílem mé práce je charakterizovat důležitý účetní výkaz rozvaha, který využívají české firmy, a popsat jeho návaznost na další účetní výkazy. Dále pak v konkrétní firmě tento výkaz analyzovat a zdůraznit možnost využití jeho údajů v řízení firmy.

Práce je zaměřena na analyzování účetního výkazu rozvaha, zjištění toho, jaké položky aktiv a pasiv jsou důležité při řízení firmy a jaké položky jsou významné pro hodnocení celkového hospodaření a finanční situace ve vybrané firmě ČSAD JIHOTRANS, a. s. Hospodaření společnosti bude posuzováno v letech 2006 až 2009. Jako základní informační zdroje budou použity rozvahy sestavené vždy k 31. 12. daného roku za období 2006 až 2009.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. První část se skládá z literární rešerše, ve které je definován výkaz rozvaha a obecně charakterizovány aktiva a pasiva. Dále jsou rozebrány a detailně popsány jednotlivé položky aktiv a pasiv a souvislost rozvahy s ostatními účetními výkazy. Praktická část je zaměřena na zpracování získaných informací. Nejprve bude popsána analyzovaná společnost (základní charakteristika, vznik a vývoj firmy, předmět činnosti, organizační struktura). Dále jsou uvedeny základní informace o účtování v podniku. Další část je věnována vlastním výsledkům z horizontální analýzy aktiv a pasiv a z analýz poměrových ukazatelů. Výsledné hodnoty jsou uvedeny v tabulkách a jejich vývoj znázorněn v grafech. Pod jednotlivými grafy jsou vždy uvedeny komentáře k daným výsledkům.

V závěru jsou shrnuty výsledky z uvedených analýz v podniku. Jsou zde zahrnuty návrhy na zlepšení stávající situace analyzovaného podniku.

Teoretická část

2. Rozvaha

2.1. Vymezení pojmu

Rozvaha je pro řízení firmy velmi důležitým účetním výkazem. Poskytuje nám informace o stavu majetku firmy, o zdrojích jeho financování a informuje nás o finanční situaci dané účetní jednotky. Základní rozdělení položek v rozvaze je na aktiva a pasiva.

Rozvaha nám poskytuje informace o funkční skladbě aktiv, což vyžaduje odlišit stálá (dlouhodobá) aktiva od oběžných aktiv, dále o likviditě podniku, jež vypovídá o schopnosti podniku hradit závazky, což vyžaduje mj. vykazovat pohledávky a závazky podle zůstatkové doby jejich splatnosti. Jsou zde údaje o finanční struktuře, tj. o velikosti vlastních a cizích zdrojů a o struktuře vlastního kapitálu v rozčlenění na interní zdroje financování, jejichž původ spočívá v tvorbě zisku (fondy tvořené ze zisku, výsledek hospodaření minulých let, výsledek hospodaření běžného účetního období) a na externí, popř. kombinované zdroje vlastního financování (základní kapitál, emisní ážio a ostatní kapitálové fondy) (Kovanicová, 2007, str. 360).

Rozvaha je nejčastěji zobrazena v T-formě. T-forma je označovaná též jako účetní forma či finanční forma; při jejím užití má výkaz podobu dvoustranné tabulky. V rozvaze jsou aktiva uváděna vlevo, pasiva vpravo (Kovanicová, 2005, str. 344).

V rozvaze se uplatňuje tzv. bilanční princip. Tento princip nám zobrazuje vztah mezi aktivy a pasivy a vyjádříme ho rovnicí $AKTIVA = PASIVA$. Tento bilanční princip nám říká, že majetek musí být stejný jako zdroje, které byly vynaložené na jeho krytí.

Kovanicová (2007) uvádí, že se sestavují různé druhy rozvah. Jednou z nich je zahajovací rozvaha, která se sestavuje při zakládání podniku. Založením podniku se myslí zápis do obchodního rejstříku. Další druhem rozvahy je počáteční rozvaha, která se sestavuje na počátku účetního období. Podává přehled o majetku, který má podnik k dispozici a může ho využívat ke své činnosti. Dalším druhem je konečná rozvaha, kterou sestavujeme na konci účetního období, anebo při mimořádných událostech

(např. rozdělení, sloučení atd.). K tomu, abychom získali podrobné informace o hospodaření podniku, musíme porovnat více rozvah za několik po sobě jdoucích období. Účetním obdobím je obvykle jeden rok, ale rozvaha se může sestavovat i čtvrtletně nebo měsíčně.

2.2. Základní struktura a charakteristika aktiv

Aktiva vyjadřují majetek podniku, tedy i jeho hodnotu. V rozvaze jsou zobrazena na levé straně a jsou seřazena podle toho, jak rychle se mohou přeměnit na peníze. Tato přeměnitelnost na peníze se nazývá likvidnost. Aktiva jsou prostředky, které vložíme do podnikání, kontrolujeme je a očekáváme, že nám přinesou nějaký užitek. Podle Kovanicové (2005) se budoucí ekonomický prospěch v aktivech chápe jako přímý či nepřímý potenciální příspěvek ke zvýšení peněžních prostředků. Tento potenciál může být vytěžen z produktivní činnosti související s běžnými aktivitami podniku. Může ale souviset rovněž s přeměnou nepeněžní formy v peníze. A může představovat schopnost snížit úbytek peněz (zamezit peněžnímu odtoku) – např. tím, že se v důsledku náhradního výrobního procesu sníží náklady produkce.

Aktiva členíme z hlediska časového na aktiva stálá (fixní, dlouhodobá) a aktiva oběžná (oběžná, krátkodobá). Podstatným rysem stálých aktiv je, že svoji hodnotu přenášejí do nákladů postupně po dobu delší než jeden rok (s výjimkou finančních investic a pozemků, které se neodepisují a tudíž nevstupují do nákladů odpisem). Aktiva oběžná (oběžná, krátkodobá) přenášejí svoji hodnotu do nákladů jednorázově. Mezi fixní aktiva patří dlouhodobý nehmotný majetek, dlouhodobý hmotný majetek, dlouhodobý finanční majetek. Mezi oběžná aktiva patří zásoby, pohledávky a krátkodobý finanční majetek. Mezi další aktiva patří účty časového rozlišení (náklady příštích období, příjmy příštích období (Černý, Hora, 1998, str. 18).

U každé položky aktiv je uváděn stav na konci běžného účetního období, ale také stav na konci minulého účetního období. U aktiv za běžné účetní období se uvádí tři stavy, které jsou rozděleny do třech sloupců. A to do sloupců těchto:

- sloupec brutto – označuje aktiva neupravená o opravné položky a oprávky

- sloupec korekce – vyjadřuje výši opravných položek a oprávek
- sloupec netto – vyjadřuje stav aktiv po odečtení opravných položek a oprávek

Stav aktiv za minulé účetní období je vyjádřen pouze položkou netto (Kovanicová, 2007, str. 360).

Tabulka č. 1: Základní struktura aktiv v rozvaze

Označ.	Aktiva	Běžné účetní období			Minulé období
		Brutto	Korekce	Netto	Netto
	Aktiva celkem				
A.	Pohledávky za upsaný základní kapitál				
B.	<u>Dlouhodobý majetek</u>				
B. I.	Dlouhodobý nehmotný majetek				
B. II.	Dlouhodobý hmotný majetek				
B. III.	Dlouhodobý finanční majetek				
C.	<u>Oběžná aktiva</u>				
C. I.	Zásoby				
C. II.	Dlouhodobé pohledávky				
C. III.	Krátkodobé pohledávky				
C. IV.	Krátkodobý finanční majetek				
D.	<u>Časové rozlišení</u>				

Zdroj: Štohl, 2006, str. 181

2.3. Základní struktura a charakteristika pasiv

Pasiva můžeme charakterizovat jako zdroje financování majetku. Tyto zdroje dělíme podle vlastnictví na cizí zdroje a vlastní zdroje. Vlastní zdroje jsou zdroje, které do podniku vložili jeho zakladatelé nebo které byly vytvořeny činností podniku. Mezi vlastní zdroje patří základní kapitál, kapitálové fondy, rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku, výsledek hospodaření minulých let a výsledek hospodaření běžného účetního období. Výhodou těchto vlastních zdrojů je, že se z nich nemusí platit žádné úroky. Naopak nevýhodou je, že se zvyšováním základního kapitálu může docházet ke zvyšování vlivu většího počtu osob v podniku a tento vliv nemusí být využíván vždy správně.

Cizí zdroje zahrnují závazky (dluhy) podniku a rezervy. Závazky podniku reprezentují povinnost podniku postoupit své ekonomické prospěchy (užitky), a to v důsledku minulých událostí. Očekává se tudíž, že jejich vyrovnaní vyústí do snížení prostředků ztělesňujících ekonomický prospěch. Pokud jednou nějaké závazky podniku vzniknou, nemůže se jim podnik vyhnout. Musí dojít k úbytku ekonomických užitků. Závazky se rozdělují na krátkodobé a dlouhodobé. Rozlišují se podle doby splatnosti. Mezi cizí zdroje tedy patří rezervy, krátkodobé závazky, dlouhodobé závazky a bankovní úvěry a výpomoci (Kovanicová, 2007, str. 12).

Podle Kovanicové (2007) se mohou závazky hradit různými způsoby:

- zaplacením v hotovosti či z peněžního účtu u banky; poskytnutím jiného, nepeněžního aktiva; poskytnutím protislužby; nahrazením původního dluhu jiným dluhem (např. splacení dluhu dodavateli z nově poskytnutého bankovního úvěru); případně přeměnou dluhu ve vlastní kapitál (např. kapitalizací dluhu: původní věřitel se stává spoluvlastníkem podniku) aj.

Podle Kovanicové (2005) pokud podnik nemůže splnit svoje závazky, má možnost restrukturalizace závazků. Nejdříve se musí podnik dohodnout s věřiteli a pak podnik může na svého věřitele převést nějaké aktivum (může to být např. majetkový podíl), anebo se dohodnou na změnách podmínek smlouvy a tím dojde k restrukturalizaci závazku. Podniky, které nemají dostatek finančních prostředků se

uchylují i k jiným možnostem, např. k mimorozvahovému financování (tj. neuznání skutečné výše dlouhodobých závazků). Tato metoda není legální a je trestná.

Kromě cizích a vlastních zdrojů patří do pasiv ostatní pasiva. Patří sem pasivní účty časového rozlišení (výdaje příštích období, výnosy příštích období).

Tabulka č. 2: Základní struktura pasiv v rozvaze

Označ.	Pasiva	Běžné účetní období	Minulé období
	Pasiva celkem		
A.	<u>Vlastní kapitál</u>		
A.I.	Základní kapitál		
A.II.	Kapitálové fondy		
A.III.	Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku		
A.IV.	Výsledek hospodaření minulých let		
A.V.	Výsledek hospodaření běžného roku		
B.	<u>Cizí zdroje</u>		
B.I.	Rezervy		
B.II.	Dlouhodobé závazky		
B.III.	Krátkodobé závazky		
B.IV.	Bankovní úvěry a výpomoci		
C.	<u>Časové rozlišení</u>		

Zdroj: Štohl, 2006, str. 182

2.4. Hospodářské operace v rámci rozvahy

Kovanicová (2007) uvádí, že hospodářské operace jsou součástí každého podniku. Vznikají při běžné činnosti podniku. Tyto operace se nazývají účetními případy, pokud mají vliv na stav aktiv nebo pasiv. To znamená, že hospodářské operace ovlivňují i

celkovou rozvahu. Ke správnému řízení podniku je důležité znát stavy a pohyby veškerých aktiv a pasiv. K tomuto pozorování aktiv a pasiv nám slouží jednotlivé účty, na kterých se zaznamenávají konkrétní hospodářské operace. Účty mají obvykle T-formu. Levá strana účtu se nazývá „Má dáti“ a pravá strana „Dal“. Účty aktivní mají počáteční stav a přírůstky na straně „Má dáti“ a úbytky na straně „Dal“. U pasivních účtů je to naopak, na straně „Má dáti“ jsou zaznamenávány úbytky a na straně „Dal“ jsou počáteční stavy a přírůstky. Další pojmy spojené s účty jsou obraty a konečné stavy. Zaznamenání konkrétních operací se nazývá účetním zápisem. Jednotlivé pohyby na účtech se nazývají obraty. Konečné stavy účtů zjistíme, když odečteme součty stran „Má dáti“ a „Dal“. Tyto konečné stavy se uvádí v konečné rozvaze. Účty aktivní a pasivní se nazývají účty rozvahové, protože jejich konečné stavy jsou uvedeny v rozvaze. Dalšími důležitými účty ke zjištění hospodaření podniku jsou účty nákladů a výnosů. Tyto účty se nazývají účty výsledkové a jejich konečné stavy jsou uvedeny ve výkazu zisků a ztrát. Při samotném účtování se musí dodržet princip podvojnosti. Princip podvojnosti znamená, že při účtování hospodářské operace dojde ke změně na dvou účtech. Na jednom účtu na straně „Má dáti“ a na druhém účtu na straně „Dal“.

3. Aktiva

Aktiva jsem dosud charakterizovala obecně a nyní se budu podrobněji věnovat popisu konkrétních aktiv. Mezi aktiva se řadí pohledávky za upsaný základní kapitál, dlouhodobý majetek, oběžný majetek a časové rozlišení.

3.1. Dlouhodobý majetek

Kovanicová (2007) uvádí, že dlouhodobý majetek zahrnuje dlouhodobý hmotný majetek, dlouhodobý nehmotný majetek a dlouhodobý finanční majetek. Podstatným rysem dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku je jeho účel. Za prvé má umožnit usnadnění a rozšíření existující podnikatelské činnosti. Za normálních podmínek není určen k prodeji, ale k dlouhodobému užívání v činnosti podniku. Naopak dlouhodobý finanční majetek nepoužívá podnik ke své činnosti, ale proto, aby z něho dosáhl prospěchu v podobě určitých výnosů (např. přijaté dividendy a podíly na zisku).

Dlouhodobý hmotný majetek

Kovanicová (2007) uvádí, že dlouhodobý hmotný majetek patří do účtové skupiny 02 a 03. Tuto skupinu majetku lze charakterizovat třemi rysy:

- fyzická podstata
- dlouhodobost používání přesahující dobu jednoho roku
- dosažení určité výše ocenění, kterou stanoví sama účetní jednotka s přihlédnutím k principu významnosti a věrného a poctivého obrazu

Pro zařazení majetku do dlouhodobého nemusí tento majetek splňovat všechny rysy. Některý majetek se zahrnuje bez ohledu na výši svého ocenění nebo na dobu použitelnosti. Strukturu dlouhodobého majetku tvoří pozemky, stavby, samostatné movité věci a soubory věcí, pěstitelské celky trvalých porostů, základní stádo a tažná zvířata, jiný dlouhodobý hmotný majetek (např. umělecká díla), nedokončený

dlouhodobý hmotný majetek, poskytnuté zálohy na dlouhodobý hmotný majetek a oceňovací rozdíl k nabytému majetku.

Černý a Hora (1998) uvádějí, že pořídit dlouhodobý majetek můžeme nákupem, vlastní činností (aktivace), pronájmem a následnou koupí (leasing), přijatým darem nebo přebytkem zjištěným při inventarizaci.

Podle Kovanicové (2005) je pořizovací cena majetku součtem ceny pořízení a vedlejších nákladů na pořízení (např. přeprava, montáž). Tato cena nevstupuje přímo do nákladů, ale rozkládá se během několika let do provozních nákladů ve formě odpisů. Odpisy představují snížení hodnoty majetku v důsledku opotřebení. Odpis je peněžní odhadnutá částka, o kterou se majetek za dané účetní období opotřeboval. Opotřebení znamená fyzické zhoršení stavu, ke kterému dochází používáním a fungováním majetku, a zastarávání, ke kterému dochází vlivem vývoje.

Černý a Hora (1998) uvádějí, že k vyřazení dlouhodobého majetku může dojít z několika důvodů. Z důvodu opotřebení, prodeje, bezúplatného převodu – daru, ztráty, odcizení či poškození.

Dlouhodobý nehmotný majetek

Tento majetek patří do účtové skupiny 01. Je nehmotné povahy, jeho doba používání je delší než jeden rok. Touto dobou se rozumí doba, po kterou je majetek využitelný pro současnou činnost (nebo uchovatelný pro další činnost), nebo po kterou může sloužit jako podklad nebo součást zdokonalovaných nebo jiných postupů a řešení a dále dosahuje určité výše ocenění, kterou stanoví sama účetní jednotka, a to s ohledem na povinnosti uložené zákonem o účetnictví (Kovanicová, 2007, str. 222).

Kovanicová (2005) uvádí, že pořizovací cena dlouhodobého nehmotného majetku, stejně jako u hmotného, nevstupuje přímo do nákladů a rozkládá se během několika let do provozních nákladů ve formě odpisů. Ty vyjadřují, o kolik se sníží hodnota majetku v důsledku amortizace. Amortizace je obdoba opotřebení u dlouhodobého hmotného majetku. Nehmotná aktiva se dělí na aktiva s určitelnou, konečnou dobou použitelnosti, které podléhají amortizaci, a s neurčitelnou dobou

použitelnosti, které nepodléhají amortizaci. Aby byl majetek uznán jako nehmotný, musí být:

- identifikovatelný, což znamená, že ho podnik může oddělit, tj. prodat, přesunout, pronajmout apod.
- podnikem ovládaný, což znamená, že podnik má nárok na získání ekonomických užitků z daného aktiva a může zabránit přístupu k těmto užitkům jiným stranám
- přinášet budoucí ekonomický prospěch – např. bude přinášet zvýšení tržeb z prodeje nebo úspory nákladů aj.

Mezi dlouhodobý nehmotný majetek se řadí např. softwary, patenty, autorská práva, ochranné známky, koncese a licence, zřizovací výdaje. Zřizování a vyřazování tohoto majetku je podobné jako u dlouhodobého hmotného majetku.

Dlouhodobý finanční majetek

Tento majetek zahrnuje aktiva, která podnik nakupuje, vlastní, případně půjčuje s cílem dlouhodobě (pod dobu delší než 1 rok) investovat volné peněžní prostředky či volná peněžní aktiva takovým způsobem, který mu přinese očekávaný výnos charakteru dividend, úroků, zhodnocení v důsledku růstu tržních cen držených aktiv apod. Tato aktiva nejsou určena k užívání při běžné provozní činnosti podniku (Kovanicová, 2007, str. 224).

Podle Kovanicové (2005) většina finančních aktiv vzniká investováním finančních prostředků. Každé aktivum pořízené investováním je investicí. Investice je aktivum, které podnik vlastní, aby zvýšil výnosy z tohoto aktiva, jako jsou úroky, dividendy apod. Většina investic je finanční povahy, nazývají se finanční investice a jsou spojené s očekáváním výnosů nebo s očekáváním budoucího zhodnocení aktiva. Investice jsou také hmotné povahy (např. vložení peněžních prostředků do nemovitostí s cílem, aby přinesly nějaký užitek)

Do dlouhodobého finančního majetku patří:

- majetkové podíly v jiném podniku, které mají rozhodující vliv (umožňují spolupodílet se na provozní a finanční politice podniku) i podíly menšinové spojené s právem na dividendy nebo podíly na zisku,
- jiné cenné papíry majetkové povahy, které podnik drží po dobu delší než 1 rok a z nichž mu plynou nároky na určité výnosy (např. podílové listy investičních společností a investičních fondů),
- dluhové cenné papíry, tj. cenné papíry úvěrového charakteru (např. nakoupené dluhopisy) s dobou splatnosti přesahující 1 rok, které přinášejí výnosy v podobě úroků,
- půjčky poskytnuté jiným subjektům s dobou splatnosti delší než 1 rok
- dlouhodobý majetek pronajatý v rámci smlouvy o nájmu podniku, což pronajímajícímu podniku přináší výnos v podobě inkasa nájemného,
- dlouhodobé termínované vklady peněžních prostředků (nesoucí výnosový úrok) aj. (Kovanicová, 2007, str. 224).

3.2. Oběžný majetek

V další části se věnuji oběžnému majetku, jehož významným rysem je krátkodobost a jednorázovost. Oběžná aktiva plní jinou roli než dlouhodobá aktiva. Jedná se o majetkové části, které, jak již plyne z názvu, obíhají, mění postupně svoji podobu „od peněz k penězům“. Jejich úlohou je zajišťovat plynulost reprodukčního procesu. Oběžná aktiva existují ve dvou podobách, a to v podobě věcné (suroviny, materiál) a v podobě peněžní (peníze v pokladně, na účtu). Oběžný majetek je v rozvaze uspořádán podle likvidity od nejméně likvidních k nejlikvidnějším majetkovým částem. Nejméně likvidní je položka zásob, která rozlišuje zásoby materiálu, nedokončené výroby a polotovary, výrobků, zvířat, zboží a zálohy na zásoby (Kislingerová, 2010, str. 55). Do oběžného majetku patří zásoby, dlouhodobé pohledávky, krátkodobé pohledávky a krátkodobý finanční majetek.

Zásoby

Podle Kislingerové (2010) můžeme rozdělit zásoby na dvě různé skupiny. Jednou skupinou jsou zásoby nakupované (materiál a zboží) a druhou skupinou jsou zásoby vlastní výroby (hotové výrobky, nedokončená výroba, zvířata).

Kovanicová (2007) uvádí vymezení zásob. Do materiálu patří suroviny, pomocné látky, látky potřebné k provozu podniku, náhradní díly, obaly a obalové materiály, další movité věci s dobou použitelnosti 1 rok a kratší a drobný hmotný majetek. Dále do zásob patří nedokončená výroba, což jsou výrobky, které prošly jedním nebo více výrobními stupni a nejsou dokončené, a polotovary, což jsou nedokončené výrobky a jsou určené k dohotovení. Dalšími skupinami jsou výrobky, zvířata, zboží (movité věci nabyté za účelem prodeje) a poskytnuté zálohy na zásoby.

Podle Kovanicové (2005) existují dva způsoby evidence zásob. Jedním je průběžný systém evidence zásob. Při tomto systému se zaznamenávají nákupy a prodeje zboží denně. Toto vede k usnadnění přípravy účetních výkazů a k zajištění podkladů pro operativní řízení zásob. Druhým způsobem evidence je periodický systém evidence zásob. Při této evidenci se nezajišťují denní záznamy o pohybu zásob. Stav zásob se vypočítá na konci období, při fyzické inventuře, rozdílem počátečního a konečného stavu. Při kontrole zásob můžeme zjistit inventarizační rozdíly. Tím může být manko, pokud je na skladě nižší stav než v účetních záznamech, anebo přebytek, kdy na skladě je naopak vyšší stav než v účetních záznamech.

Černý a Hora (1998) uvádějí techniky oceňování zásob, které nám pomohou stanovit výši spotřeby zásob. K těmto technikám patří skutečná pořizovací cena, technika FIFO, technika LIFO, metoda průměrných cen a metoda pevně stanovených skladních cen a odchylek k nim.

Pohledávky

Podle Kovanicové (2007) se pohledávky dělí na krátkodobé a dlouhodobé. Krátkodobé pohledávky jsou takové, které mají dobu splatnosti jeden rok a kratší. Dlouhodobé pohledávky jsou takové, u nichž je doba splatnosti delší než jeden rok. Dále Černý a Hora (1998) uvádějí, že pohledávky se dělí např. na pohledávky z obchodních vztahů.

To jsou pohledávky za odběrateli výrobků, zboží či služeb poskytnutých dodávající účetní jednotkou. Dalšími druhy jsou pohledávky ke společníkům a sdružení, pohledávky za zaměstnanci z titulu poskytnutých záloh na provozní výdaje (př. služební cesty, propagace aj.). Mezi specifické pohledávky se řadí odložená daňová pohledávka, pohledávky z emitovaných dluhopisů a jiné pohledávky. Zvláštním případem jsou pohledávky za upsané vlastní jmění, které vzniknou při úpisu akcií nebo vkladů u kapitálových společností.

Prodej na obchodní úvěr znamená u dodávající firmy vznik pohledávky, která vyjadřuje částku, již zákazník dluží firmě za to, že mu dodala zboží nebo výrobky nebo že mu provedla službu. U zákazníka je tato částka obchodním úvěrem, který obdržel od dodavatelské firmy. Takto vznikají pohledávky z obchodních vztahů (Kovanicová, 2005, str. 231). Kovanicová (2005) uvádí, že může dojít k nezaplacení pohledávky. V účetnictví se to následně projeví jako náklad snižující zisk z běžného období. S neuhrazenými pohledávkami jsou spojeny další administrativní náklady (např. odesílání upomínek apod.). I přes taková rizika se obchodní úvěr prodávajícímu vyplatí, protože mu přinese jeden jistý užitek, a to uskutečnění prodeje. Proti ztrátám z neuhrazených pohledávek se mohou podniky pojistit a snížit tím riziko nezaplacení. K tomuto účelu slouží řada prostředků, např. přijaté zálohy, bankovní záruky, směnky k inkasu, u dlouhodobějších smluv i zajištění zástavou movitého či nemovitého majetku.

Krátkodobý finanční majetek

Patří mezi nejlikvidnější části oběžného majetku.

Krátkodobý finanční majetek zahrnuje:

- hotovost podniku, tj. peníze, šeky, poukázky k zúčtování a ceniny (např. poštovní známky, dálniční nálepky, kolky atd.)
- peněžní účty v bankách – tzv. bankovní účty

- krátkodobé cenné papíry a podíly a pořizovaný krátkodobý finanční majetek včetně opravných položek k tomuto majetku. Jedná se o cenné papíry a podíly, jež má podnik v držení do 1 roku.
- peníze na cestě, které jsou určeny k překlenutí časového nesouladu mezi okamžikem, kdy o pohybu peněžních prostředků a šeků účtuje ve svém účetnictví banka a okamžikem, kdy o těchto operacích účtuje ve svém účetnictví podnik; ten čeká na výpis ze svého bankovního účtu, aby mohl ve shodě s bankou provést zápisy na finančních účtech (Kovanicová, 2007, str. 267).

Charakteristickým rysem finančních aktiv je jejich likvidnost a bezprostřední obchodovatelnost.

3.3. Časové rozlišení

Kovanicová (2005) uvádí, že na konci účetního období se musí ověřit, zda existují nějaké transakce, které nebyly zaúčtovány, ale souvisí s daným obdobím, a proto musí být zobrazeny, ačkoliv se dosud neuskutečnily s nimi spojené peněžní toky. Takové položky se nazývají akruální. V rámci aktiv se jedná o položky příjmy příštích období (jedná se o výnosy běžného období, které se stanou příjmy v příštím účetním období (např. nájemné přijaté pozadu) a výnosy příštích období (jedná se o příjmy běžného období, které se stanou výnosy v příštím účetním období, např. přijaté nájemné placené dopředu).

4. Pasiva

Pasiva jsem podobně jako aktiva obecně charakterizovala již v předchozích kapitolách a nyní se budu věnovat popisu konkrétních pasiv. Mezi pasiva se řadí vlastní kapitál, cizí zdroje a časové rozlišení.

4.1. Vlastní kapitál

Vlastní financování zahrnuje externí financování, při němž zdroje (kapitál) pochází od subjektů stojících mimo podnik, a interní financování, při němž se zdroje tvoří uvnitř podniku jeho vlastní činností – ze zisku. Specifický způsob nabytí vlastních zdrojů spočívá v přeměně cizího zdroje ve vlastní zdroj – příkladem je kapitalizace závazků, kdy se dluh vůči věřiteli změní po vzájemné dohodě v externí zdroj vlastního financování a věřitel se stane spoluvlastníkem či akcionářem společnosti (Kovanicová, 2007, str. 309, 310).

Vlastní kapitál zahrnuje základní kapitál, kapitálové fondy, fondy tvořené ze zisku podniku, nerozdělený zisk hospodaření minulých let a výsledek hospodaření běžného roku.

Základní kapitál

Černý, Hora (1998) uvádějí, že tato položka vlastních zdrojů se v současnosti v České republice účtuje na účet 411 – Základní jmění. Zásady tvoření, zvyšování nebo snižování této položky jsou stanoveny obchodním zákoníkem. Základní jmění je peněžní vyjádření souhrnu peněžitých i nepeněžitých vkladů všech společníků do společnosti.

Podle Kovanicové (2007) základní kapitál tvoří při založení povinně kapitálové společnosti, komanditní společnosti a družstva. Kapitálové společnosti a družstva musejí základní kapitál tvořit, protože tyto subjekty neručí za své závazky osobním majetkem společníků, ale majetkem společnosti. Základní kapitál znamená určitou ochranu pro věřitele. U komanditních společností musejí vložit vklady jen ti společníci, kteří neručí svým osobním majetkem- tedy komanditisté.

Kapitálové fondy

Jedná se o vlastní zdroje, které podnik získal jinak než jako výsledek své hospodářské činnosti. Jejich původ může být jednak externí (podnik je získal z vnějšku) a jednak interní, vyplývající ze změn v ocenění. Do první (externí) skupiny patří emisní ážio a ostatní kapitálové fondy. Do druhé (interní) skupiny patří oceňovací rozdíly z přecenění majetku. Emisní ážio vzniká při zvyšování základního kapitálu upisováním nových akcií a vkladů, a to jako rozdíl mezi jmenovitou hodnotou akcie/vkladu a jejím vyšším emisním kursem. Ostatní kapitálové fondy – zde se účtují kapitálové vklady peněžní i nepeněžní povahy, jimiž podnik nehodlá zvýšit základní kapitál. Účtuje se zde také o přijatých darech. Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků je určen pro zúčtování změn reálných hodnot některých finančních aktiv a finančních závazků. Jedná se zejména o cenné papíry a podíly označované jako tzv. realizovatelné (Kovanicová, 2007, str. 325, 326).

Ostatní fondy tvořené ze zisku

Kovanicová (2007) uvádí, že tyto fondy jsou tvořeny z vykázaného (dosaženého) zisku. Způsob tvoření a čerpání z těchto fondů je upraven pro jednotlivé typy obchodních společností a pro družstvo v obchodním zákoníku. Tato skupina fondů se dělí na fondy tvořené povinně ze zákona a na statutární a ostatní fondy. Ze zákona vytvářejí kapitálové obchodní společnosti povinně rezervní fond, který mohou použít pouze ke krytí ztrát společnosti nebo k opatřením, jimiž se má překonat nepříznivý průběh hospodaření. Družstvo povinně tvoří nedělitelný fond. Tvoření statutárních fondů a ostatních fondů vyplývá podle právní formy podniku ze společenských smluv, stanov, rozhodnutí valné hromady či rozhodnutí představenstva.

Výsledek hospodaření minulých let

Tento výsledek hospodaření je rozdělen do dvou položek. Jednou z položek jsou zisky minulých let, které nebyly použity ani pro tvorbu fondů, ani ke zvýšení základního kapitálu a které tedy zůstávají k volnému použití; tuto část kumulovaných výdělků nalezneme v rozvaze pod názvem nerozdělený zisk minulých let. Druhou položkou jsou ztráty minulých let, které nebyly dosud (z jiných vlastních zdrojů) uhrazeny; tato část

kumulovaných výdělků se označuje jako neuhrazená ztráta minulých let (Kovanicová, 2005, str. 278).

Hospodářský výsledek běžného účetního období

Kovanicová (2007) ve své knize uvádí, že je to zisk nebo ztráta za jedno, právě skončené účetní období. Zjišťujeme ho rozdílem nákladů a výnosů, čímž zjistíme, zda jde o zisk nebo ztrátu. Jedná se tedy o zdaněný zisk, který teprve čeká na rozhodnutí o tom, jak bude rozdělen. Zahrnuje tedy i tu část, která bude vyplacena vlastníkům. Jeho rozdělení podléhá schvalovacímu řízení, proto se musí nejdříve (než bude rozdělen) evidovat na účtu – výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení. Část tohoto výsledku se může rozdělit i mimo podnik a o částku, která z podniku odchází, se sníží vlastní kapitál.

4.2. Cizí zdroje

Cizí kapitál představují zdroje, které podnik získal od jiných právnických nebo fyzických osob a jež mu byly zapůjčeny na určitou dobu; obvykle podnik platí za zapůjčení cenu, která se nazývá úrok. Z pohledu podniku jsou úroky náklady, které byly vynaloženy v souvislosti s užitím kapitálu věřitelů. Pro věřitele je úrok výnosem z kapitálu. Základní strukturu cizích zdrojů podniku tvoří rezervy, dlouhodobé a krátkodobé závazky, bankovní úvěry a finanční výpomoci a časové rozlišení. Z hlediska financování podniku obecně platí, že cizí kapitál představuje složku, jež má ve srovnání s vlastním kapitálem významnou přednost, kterou je zahrnování ceny těchto zdrojů financování podniku, tj. nákladových úroků, do nákladových položek, konkrétně do finančních nákladů. Tím vzniká v podniku úspora a efekt, tzv. Leverage Effect. Ten je významným předmětem zájmu v rámci finanční analýzy a hodnocení rentability a finančního rizika plynoucího z podnikatelské činnosti. Tento efekt můžeme vyjádřit zápisem – úrok $(1-t)$, kde t – je sazba daně z příjmů (Kislingerová, 2010, str. 59).

Rezervy

Podle Kislingerové (2010) jsou rezervy dlouhodobým cizím zdrojem a jsou určeny pro případ, že by došlo náhle k výkyvům v hospodaření, např. ke ztrátě z podnikatelské

činnosti. Podnik tedy tvoří rezervy pro případ, že by došlo k velkému jednorázovému výdaji, který by mohl hospodaření podniku nepříznivě ovlivnit. Rezervy jsou tedy zdrojem krytí nečekaného výkyvu, který má dlouhodobý charakter.

Rezervy se dělí do dvou skupin na rezervy účetní a rezervy zákonné. Rezervy účetní jsou vytvářené v souladu se zákonem o účetnictví, jejich tvorba na vrub nákladů se nepovažuje za daňový náklad. Tyto rezervy se dále člení na:

- rezervu na rizika a ztráty
- rezervu na daň z příjmů
- rezervu na důchody a podobné závazky
- rezervu na restrukturalizaci

Rezervy se tvoří buď v absolutní částce, nebo procentem z určeného základu. Důležité je uvědomit si souvislost tvorby a čerpání rezerv s hospodářským výsledkem. Tvorba rezerv probíhá na vrub nákladů, tj. snižuje hospodářský výsledek. Jejich použití je naopak ve prospěch výnosů, tj. zvyšují hospodářský výsledek (Kislingerová, 2010, str. 59, 60).

Dlouhodobé závazky

Podle Kovanicové (2007) do této položky řadíme dluhy z obchodního i neobchodního styku s dobou splatnosti delší než jeden rok. Dlouhodobé závazky v rámci konsolidačního celku se dělí:

- na závazky k ovládaným a řízeným osobám, mezi ovládanými a řízenými osobami a závazky k ovládajícím a řídícím osobám. Jedná se hlavně o závazky z dlouhodobě přijatých půjček a úvěrů,
- Závazky k účetním jednotkám pod podstatným vlivem, mezi účetními jednotkami pod podstatným vlivem a závazky účetních jednotek pod podstatným vlivem k účetním jednotkám uplatňujícím podstatný vliv.

Dále mezi dlouhodobé závazky patří vydané dlouhodobé dluhopisy, závazky z nájmu, dlouhodobé přijaté zálohy, dlouhodobé směnky k úhradě a ostatní dlouhodobé závazky (př. k tichému společníkovi).

Krátkodobé závazky

Krátkodobé závazky představují také dluhy, ale se splatností do jednoho roku. Kovanicová (2007) uvádí, že sem patří závazky z obchodních vztahů, jako jsou:

- závazky vůči dodavatelům, které vzniknou mezi účetní jednotkou a jejími dodavateli za odebrané zásoby nebo přijatou službu. Jde o určitý druh úvěru, který dodavatel poskytuje odběrateli mezi datem uskutečnění prodeje a úhradou vystavené faktury,

dále závazky plynoucí ze směnek, závazky z přijatých krátkodobých záloh od odběratelů a ostatní závazky vyplývající z obchodních vztahů. Další skupinou krátkodobých závazků jsou závazky vůči zaměstnancům a vůči institucím sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění.

Bankovní úvěry a výpomoci

Dalším typem cizích zdrojů – dluhů jsou bankovní úvěry. Vznikají na základě úvěrové smlouvy s bankou o poskytnutí úvěru, kdy banka buď dohodnutou částku připsá podniku na jeho běžný účet, nebo sjedná s podnikem tzv. kontokorentní účet, kdy v rámci dohodnuté částky může vykazovat běžný účet podniku záporný zůstatek. Ten se pak v rozvaze vykazuje jako úvěr, nikoli jako záporný stav bankovního účtu. Z hlediska časového rozlišujeme dva druhy bankovních úvěrů. Úvěry krátkodobé mají lhůtu splatnosti kratší než jeden rok, úvěry dlouhodobé mají splatnost delší jednoho roku (Černý, Hora, 1998, str. 126).

Kovanicová (2007) uvádí druhy krátkodobých úvěrových obchodů. Patří sem účelové úvěry (př. nákup strojního zařízení), směnečné úvěry – jde o to, že banka poskytne úvěr poslednímu majiteli směnky na tento cenný papír a tím nepřímou úvěruje hlavního dlužníka, kterému pak předloží směnku k zaplacení, ručitelé úvěry – banka se zavazuje za svého klienta zaplatit závazek vůči nějaké třetí osobě, pokud by se klient

dostal do finanční tísně, lombardní úvěr – tj. úvěr poskytnutý bankou na zástavu movité věci. Mezi krátkodobé finanční výpomoci patří:

- vydání dluhopisů se splatností do jednoho roku
- přijetí krátkodobé finanční výpomoci od jiných osob než od banky, a to buď na základě smlouvy s věřitelem, nebo tak, že na přijatou půjčku vystaví věřiteli cenný papír (mimo dluhopisu), např. hypoteční zástavní list. Ten obsahuje výslovné potvrzení emitenta, že má pro daný závazek krytí vlastní nemovitostí.

Dlouhodobé úvěry se liší od krátkodobých pouze dobou splatnosti, jinak mají obdobné úvěry jako krátkodobé, mají i dlouhodobé směnečné úvěry, které banka podniku poskytuje při eskontu směnky. Úroky z těchto úvěrů ovlivňují více ročních období.

4.3. Časové rozlišení

Význam časového rozlišení jsem již uvedla v kapitole časového rozlišení u aktiv. U pasiv znamená časové rozlišení to samé, pouze obsahuje jiné položky. Patří sem náklady příštích období a výdaje příštích období. Náklady příštích období představují výdaje běžného období, které se stanou zcela nebo zčásti náklady teprve v příštím účetním období. Příkladem je tzv. placené předplatné (např. předplatné časopisu). Výdaje příštích období představují náklady běžného období, které se v příštím období stanou výdaji. Příkladem je například nájemné placené pozadu.

5. Rozvaha a ostatní účetní výkazy

Účetní informace podniku jsou soustředěny do tří základních účetních výkazů: do rozvahy, výkazu zisků a ztrát a výkazu o peněžních tocích. Rozvaha podává informace o stavu aktiv, závazků a vlastního kapitálu k určitému datu a poskytuje tím informace důležité pro posouzení finanční pozice podniku. Další dva výkazy podávají informace o podniku za určitý časový interval; výkaz zisků a ztrát o jeho výkonnosti, výkaz o peněžních tocích o schopnosti podniku vytvářet peněžní prostředky, zajistit jimi likviditu a dostatečné finanční zdroje a o schopnosti případné volné zdroje vhodně investovat (Kovanicová, 2004, str. 7). Co je to rozvaha je podrobně vysvětleno v předchozích kapitolách. Nyní stručně charakterizují dva ostatní výkazy.

Výkaz zisků a ztrát:

V tomto výkazu jsou uspořádány položky nákladů a výnosů. Uspořádání položek ve výkazu je stanoveno vyhláškou ministerstva financí. Podává nám přehled o ziskovosti podniku za určitý časový interval (Horwath Notia Audit, 2005, str. 178). Tento výkaz podává informace o finanční výkonnosti podniku. Ve výkazu nalezneme několik stupňů výsledku hospodaření, které se odlišují tím, jaké náklady a výnosy do jeho struktury vstupují.

Výkaz o peněžních tocích:

Tento výkaz zobrazuje změny peněžních prostředků účetní jednotky za určité období. Podvojný účetnictví sleduje prostřednictvím výkazu zisků a ztráty výsledek hospodaření, tj. náklady a výnosy a sestavení přehledu o peněžních tocích nepřímou metodou znamená úpravu těchto údajů na skutečné příjmy a výdaje (Horwath Notia Audit, 2005, str. 183).

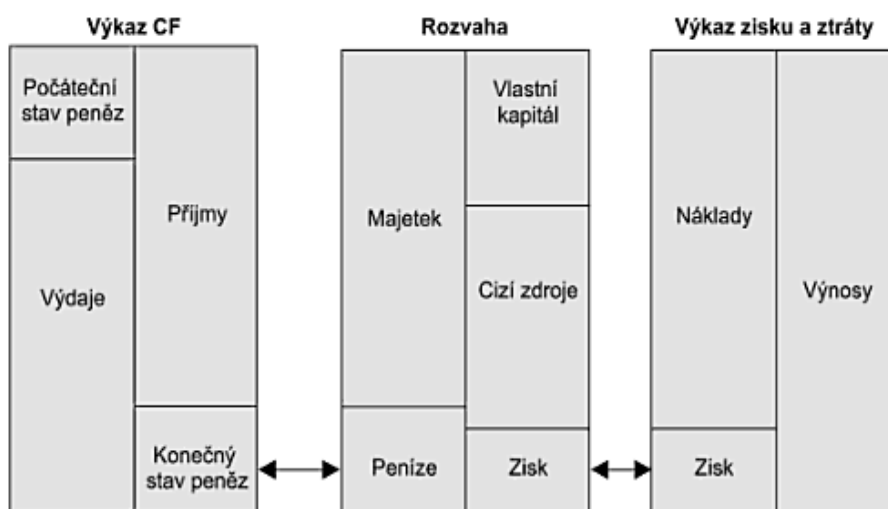
Podle Růčkové (2008) jsou právě tyto tři výkazy velmi důležité ke zpracování finanční analýzy. Výkaz rozvaha a výkaz zisků a ztrát jsou součástí účetní závěrky. Součástí účetní závěrky je také příloha, která podává informace o účetní jednotce, účetních metodách, obecných účetních zásadách a způsobech oceňování a také musí

obsahovat doplňující informace k rozvaze, výkazu zisků a ztráty a přehledu o peněžních tocích.

Rozdíl mezi rozvahou a výkazem zisků a ztrát je v tom, že rozvaha zachycuje aktiva a pasiva k určitému časovému okamžiku, zatímco výkaz zisků a ztrát se vztahuje k určitému časovému intervalu. Výkaz zisků a ztrát obsahuje tokové veličiny založené na kumulativní bázi. Nákladové a výnosové položky se neopírají o skutečné peněžní toky (Růčková, 2008, str. 32).

Všechny tři finanční výkazy spolu souvisejí. Souvislost je znázorněna na obrázcích.

Obr. č. 1: Provázanost účetních výkazů

Zdroj: Růčková, 2008, str. 38

Osou tohoto systému je rozvaha, přičemž ostatní bilance jsou bilancemi odvozenými. Rozvaha sleduje stav zdrojů financování a strukturu majetku potřebného k realizaci podnikatelské činnosti. Výkaz zisků a ztráty vysvětluje proces tvorby zisku jako přírůstku vlastního kapitálu tvořícího součást pasiv a sloužícího k hodnocení schopnosti firmy zhodnocovat vložený kapitál. Výkaz peněžních prostředků (výkaz cash flow) umožňuje vysvětlení změny peněžních prostředků jako součásti aktiv, umožňuje provádět analýzu peněžních prostředků. V rámci těchto výkazů probíhají různé transakce. Transakce peněžně účinné, které neovlivňují zisk a jsou součástí výkazu cash flow a strany aktiv rozvahy, nezasahují do položek výkazu zisku a ztráty. Transakce

ziskově účinné, které neovlivňují peněžní prostředky a jsou součástí výkazu cash flow a výkazu zisku a ztráty. Transakce ziskově i peněžně účinné probíhající prostřednictvím všech tří výkazů. Neovlivňující zisk ani cash flow probíhající pouze v rámci rozvahy – nejčastěji změny v majetkové struktuře (Růčková, 2008, str. 38)

6. Zhodnocení vybraných položek rozvahy

Finanční situace firmy je zjišťována finanční analýzou rozvahy. Cílem je získat informace o platební schopnosti a hospodářské a finanční stabilitě firmy. Podle mého názoru jsou velmi důležitými položkami majetek firmy a výsledek hospodaření běžného účetního období. Nyní se u každé položky pokusím vysvětlit, proč jsou významné.

Majetek je pro firmu důležitý při jejím zakládání i během provozování její činnosti. Je to podstatná součást hospodářských prostředků, kterými každý podnik disponuje a využívá pro svou podnikatelskou činnost. Struktura majetku se liší podle druhu a formy podnikání. Tato položka slouží také k různým výpočtům. Mezi důležité výpočty patří ukazatel aktivity podniku, který slouží k posouzení, jak efektivně firma hospodaří se svými aktivy. Mezi ukazatele aktivity patří např. doba obratu dlouhodobého majetku. Dále se využívá k výpočtům rentability dlouhodobého majetku – tento ukazatel slouží pro hodnocení efektivnosti dlouhodobého investování. Majetek je tedy velmi důležitý při plánování chodu firmy do budoucnosti.

Další významnou položkou rozvahy je podle mého názoru výsledek hospodaření běžného účetního období. Je to rozdíl mezi výnosy a náklady. Pokud je kladný, znamená to zisk, a pokud je záporný, znamená ztrátu. Můžeme ho rozdělit na – provozní, finanční a mimořádný. Výsledek hospodaření se využívá k různým důležitým výpočtům. Těmi výpočty jsou – rentabilita tržeb (to je poměr výsledku hospodaření vůči tržbám), rentabilita aktiv (poměr výsledku hospodaření vůči majetku) a rentabilita vlastního kapitálu (poměr výsledku hospodaření vůči vlastnímu kapitálu).

Pokud podnik dosahuje zisku, znamená to, že prodejem svých výrobků nebo služeb získává více peněz, než musel vynaložit. Pokud vykazuje ztrátu, je tomu naopak. Z toho vyplývá, že zisk je ukazatelem toho, jak podnik hospodaří, a také důležitým finančním zdrojem, který bude dále na něco použit. Zisk se může rozdělit do zákonného rezervního fondu, na úhradu ztráty z minulých let, do statutárních a ostatních fondů. Dále se může nechat v podniku, kde bude účelově využít, nebo se přidělí na výplatu tantiém a podílu na zisku majitelům nebo zaměstnancům.

Tyto dvě položky jsou podle mého názoru nejdůležitějšími. Zda je tomu opravdu tak, budu zjišťovat a ověřovat v konkrétní firmě, které bude věnována celá praktická část.

Praktická část

7. Seznámení s firmou ČSAD JIHOTRANS a. s.

7.1. Základní charakteristika

Obchodní jméno firmy: ČSAD JIHOTRANS a.s.

Sídlo: Pekárenská 255/77, 370 21 České Budějovice

Právní forma: akciová společnost, právnická osoba jakožto samostatný právnický subjekt registrovaný v obchodním rejstříku u krajského soudu v Českých Budějovicích

Datum vzniku: 1. leden 1998

Počet zaměstnanců: aktuální stav v roce 2009 byl 935 zaměstnanců

Aktuální vozový park: 312 nákladních vozidel, 331 přívěsů a návěsů a 197 autobusů

Předmět činnosti:

- silniční motorová doprava nákladní a osobní, zasílatelství, skladování zboží a manipulace s materiálem, zastupování v celním řízení,
- opravy silničních vozidel, měření emisí, provozování čerpacích stanic s palivy a mazivy, koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a
- prodej, činnost organizačních a ekonomických poradců, školící činnost, pronájem hmotného a nehmotného majetku, zprostředkovatelská činnost

Základní kapitál společnosti: 157 000 000 Kč

Splaceno: 157 000 000 Kč

Akcie: 157 000 ks kmenových akcií na jméno o jmenovité hodnotě 1000 Kč v listinné podobě s omezenou převoditelností

Tabulka č. 3: Osoby, které se podílejí 20 a více procenty na základním kapitálu účetní jednotky:

Jméno a příjmení	Podíl na základním kapitálu	
	k 31. 12. 2009	k 31. 12. 2008
Robert Krigar	50,00 %	50,00 %
Ing. Miloslav Mrkvička	50,00 %	50,00 %

Zdroj: Výroční zpráva společnosti

Tabulka č. 4: Název a sídlo obchodních společností, v nichž má účetní jednotka větší než 20 % podíl na základním kapitálu:

Název	Podíl na zisku	
	k 31. 12. 2009	k 31. 12. 2008
ČSAD STTRANS a. s.	50,00 %	50,00 %
JWE a. s.	50,00 %	50,00 %
TACHOSERVIS s. r. o.	100,00 %	100,00 %
Auto Linhart Borek a.s.	100,00 %	100,00 %
Auto Linhart Truck a. s.	100,00 %	100,00 %
Radial Trans s. r. o.	0,00 %	50,00 %
ČSAD Javoriv s. r. o. Ukrajina	99,45 %	99,45 %
Jihotrade a. s.	100,00 %	100,00 %
Jihotrans s. r. o. v likvidaci	33,34 %	33,34 %

Zdroj: Výroční zpráva společnosti

Na základě smluv o úplatném převodu akcií a obchodních podílů se společnost ČSAD JIHOTRANS a. s. stala jediným 100 % vlastníkem společností Auto Linhart Borek a. s., Auto Linhart Truck a. s. (prostřednictvím Auto Linhart Borek a. s.)

7.2. Vznik a vývoj firmy:

Společnost ČSAD JIHOTRANS je dopravní firma s dlouholetou tradicí, systémem a zkušenostmi v oblasti silniční dopravy a opravárenství, která disponuje kvalitním technickým a personálním potenciálem. Existuje již od roku 1949. Firma prošla významným vývojem, odštěpila se z bývalého krajského podniku ČSAD v roce 1991, přes privatizaci v roce 1996 až po následné zefektivnění činnosti a celkovou konsolidaci firmy. ČSAD JIHOTRANS se věnuje tradičním oborům podnikání v dopravě, mezi které patří veřejná silniční osobní doprava, silniční nákladní doprava tuzemská i zahraniční, opravárenství, celní služby, tuzemská a mezinárodní přeprava kusových zásilek, logistika, provozování cestovní kanceláře a spediční kanceláře a mnoho dalších doplňkových služeb.

K významnému rozvoji společnosti a rozšíření zejména logistických činností došlo odkoupením části společnosti ČSAD České Budějovice a. s. v dubnu 2003. Stávající činnosti se tak rozšířily o mezinárodní přepravu kusových zásilek, sběrnou službu Transportexpres, skladování a celní služby.

Společnost ČSAD JIHOTRANS, a. s. jako jedna z prvních dopravních firem v ČR již v roce 1998 zavedla a certifikovala pro trvalé zvyšování kvality a jakosti poskytovaných služeb systém jakosti podle norem ČSN EN ISO 9001. V roce 2002 byl pro zlepšení systémů řízení ve vztahu k životnímu prostředí zaveden a certifikován systém environmentálního managementu podle normy ČSN EN ISO 22000.

Podnikatelské seskupení ČSAD JIHOTRANS – ČSAD STTRANS je díky své kapacitě a rozsahu poskytovaných služeb největším dopravcem v Jihočeském kraji.

7.3. Organizační struktura firmy

Správa podniku je uspořádána v liniově-štábní struktuře podle odborných činností do jednotlivých úseků.

Popis organizační struktury:

Orgány společnosti jsou valná hromada, představenstvo, dozorčí rada a generální ředitel. Vrcholové vedení společnosti je složeno z 15 řídicích pracovníků: generální ředitel, personální ředitel, ředitel pro strategii a ekonomiku, technický ředitel, obchodní ředitel, asistent generálního ředitele a ředitelé 9 provozních divizí. Vedoucími pracovníky jsou mimo výše uvedených dále vedoucí středisek a mistři. Organizační členění společnosti: divize nákladní dopravy, divize JIHOSPED, divize logistiky České Budějovice, divize logistiky Dubí, divize autobusové dopravy, divize služeb Týn nad Vltavou, divize služeb Č. Budějovice, divize služeb Kaplice, divize služeb Vimperk, divize správa společnosti.

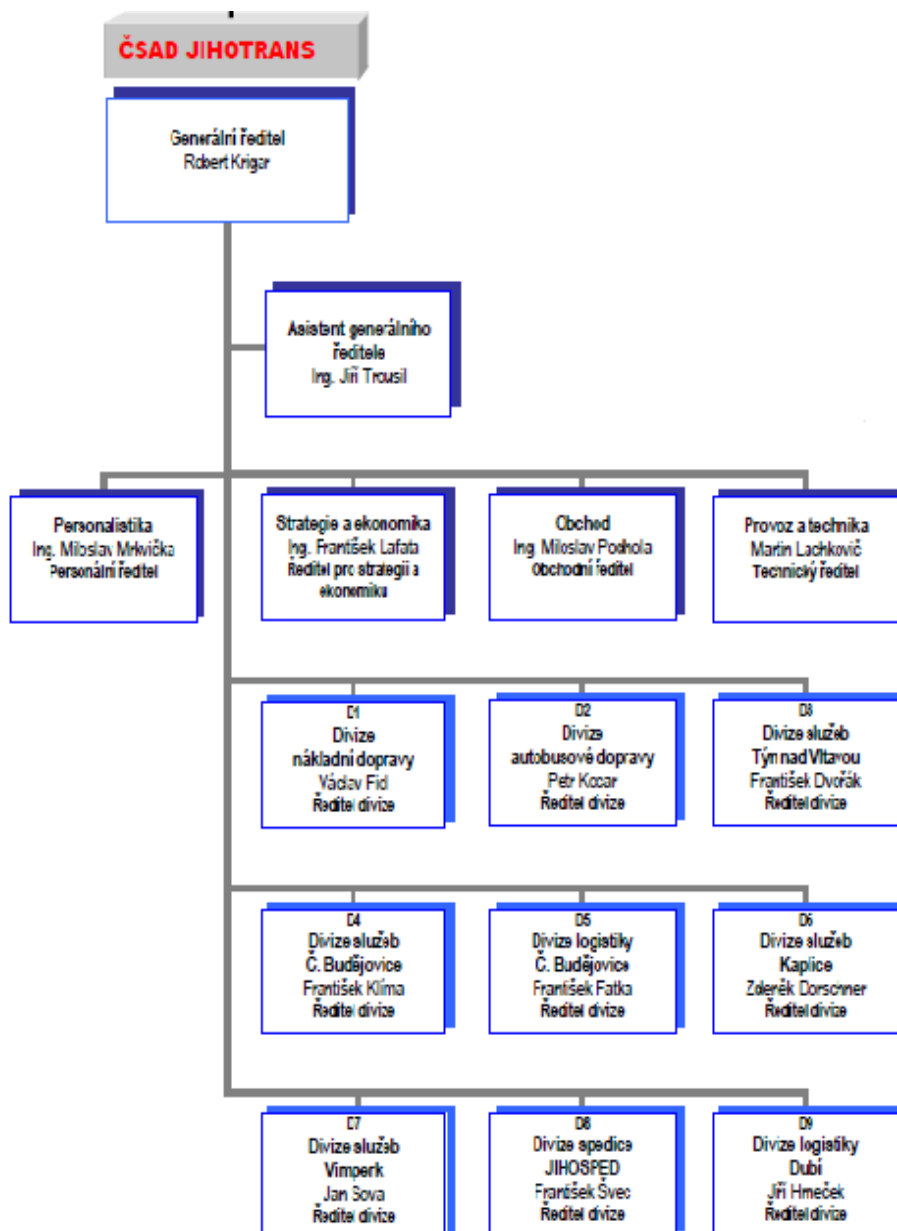
Statutární orgán podniku - představenstvo

- předseda představenstva - Ing. Miloslav Mrkvička
- členové představenstva - Ing. František Lafata, Robert Krigar

Dozorčí rada

- předseda dozorčí rady - Eva Horká
- členové dozorčí rady - Ing. Vladimír Votřel, Vojtěch Beneš

Obr. č. 2: Organizační struktura společnosti

Zdroj: Výroční zpráva společnosti

8. Základní informace o účtování ve firmě

Účetnictví této firmy se řídí příslušnými ustanoveními zákona č. 563/91 Sb. O účetnictví, vyhlášky č. 500/2002 Sb. a předpisy českých účetních standardů pro podnikatele v platném znění.

Způsob ocenění:

Zásoby nakoupené jsou oceňovány pořizovacími cenami a zásoby vytvořené vlastní činností jsou oceňovány úplnými vlastními náklady. V průběhu roku 2009 společnost vytvořila vlastní činností zásoby v hodnotě 3006 tis. Kč. Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek je oceňovaný pořizovacími cenami. Nakoupené cenné papíry a majetkové účasti se oceňují pořizovacími cenami (včetně emisního ážia)

Způsob stanovení reprodukční pořizovací ceny:

Reprodukční pořizovací cena odpovídá kvalifikovanému ocenění příslušného majetku v daném čase. Tato cena přichází v úvahu u inventurních přebytků dlouhodobého majetku a náhradních dílů vyšší hodnoty. Takové případy v posledních letech nenastaly.

Druhy vedlejších pořizovacích nákladů:

Do pořizovací ceny u zásob se zahrnuje clo a dopravné. U dlouhodobého majetku se do pořizovací ceny zahrnuje vše, co podle zákona o dani z příjmů s pořízením dlouhodobého majetku souvisí.

Podstatné změny způsobu oceňování, postupů odepisování a postupů účtování proti předcházejícímu účetnímu období:

V roce 2009 se neuskutečnily změny ve způsobu oceňování, postupů odepisování a postupů účtování. K datu 1. 1. 2009 došlo ke změně v ocenění skladových zásob z metody FIFO na metodu ocenění průměrnou cenou

Způsob stanovení odpisových plánů pro dlouhodobý majetek a použité odpisové metody při stanovení účetních odpisů:

Tabulka č. 5: Účetní odpisy dl. majetku jsou stanoveny touto tabulkou:

Odpisová skupina	Doba odpisování v letech	Roční odpisová sazba
1	4	25,00 %
2	8	12,200 %
3	15	6,667 %
4	30	3,334 %
5	45	2,223 %

Zdroj: Výroční zpráva společnosti

- pro osobní vozidla je stanovena doba odepisování 4 roky, pro nákladní vozidla, autobusy, přívěsy a návěsy je doba odepisování 8 let
- dlouhodobý nehmotný majetek odepisovaný, který se pořídil do konce r. 2000 a je zařazený v odpisové skupině 2 a výše, se odepisuje rovnoměrně po dobu 5 let. Dlouhodobý nehmotný majetek pořízený od r. 2001 se odepisuje rovnoměrně po dobu 4 let.
- pokud firma nakoupí dlouhodobý hmotný majetek v průběhu roku, začíná ho odepisovat od prvního dne následujícího měsíce po uvedení do provozu

Rezervy:

Společnost tvoří rezervy na opravy dlouhodobého majetku

Opravné položky:

Společnost vytváří opravné položky k pohledávkám za dlužníky v konkurzním a vyrovnacím řízení a k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994

Účetnictví je vedeno centrálně v ekonomickém úseku organizace. Je vedeno přísně střediskově, kde prvním kritériem členění nákladů a výnosů je střediskové hledisko. Výstupem účetnictví je výkaz zisků a ztrát podle jednotlivých podnikatelských středisek.

Vnitropodnikové účetnictví je organizováno v rámci analytické evidence k finančnímu účetnictví, přičemž se využije účtů „vnitropodnikové náklady“ a „vnitropodnikové výnosy“. Účty vnitropodnikového účetnictví jsou uvedeny v účtovém rozvrhu.

Podnik tedy zpracovává roční podnikatelský plán, jehož součástí je plán investic, financí, public relations, jakosti a ochrany životního prostředí a práce. Ekonomický úsek organizuje a řídí proces zpracovávání plánů podnikatelských středisek i jejich schválení, controlling. Financování je také centrální a provádí ho ekonomický úsek podniku na základě daňového dokladu a příkazů odsouhlasených příslušným vedoucím střediska. Střediska jsou odpovědná za vlastní tok finanční hotovosti a zejména za stav pohledávek. Centrálně řízena je také investiční činnost. Plán investic připravuje technický úsek ve spolupráci s ekonomickým úsekem. Dopravně obchodní činnost provádí jednotlivá podnikatelská střediska samostatně. Základním článkem vnitropodnikového účetního systému je hospodářský list vozidla, který obsahuje úplný přehled o tržbách, nákladech a hospodářském výsledku každého vozidla.

9. Aktiva a pasiva v roce 2006 – 2009

V předchozí kapitole byly uvedeny údaje o firmě obecně. V této kapitole se zaměřím na finanční stránku firmy od r. 2006 do r. 2009. Zobrazím zjednodušenou rozvahu, ve které budou uvedeny hodnoty jednotlivých položek od roku 2006 do roku 2009. Dále popíši důležité informace o každém roce z hlediska financí a investic.

Tabulka č. 6 Rozvaha – Aktiva r. 2006 až r. 2009 (v celých tis. Kč)

Označení	Položka	2006	2007	2008	2009
	Aktiva celkem	758 155	811 838	727 691	771 545
I.	Dlouhodobá aktiva	256 271	325 200	351 511	368 309
1.	Nehmotný majetek	310	14 446	13 361	12 408
2.	Hmotný majetek	240 755	296 286	324 450	313 988
3.	Finanční majetek dl.povahy	15 206	14 468	13 700	41 913
II.	Oběžná aktiva	416 265	442 984	353 100	388 130
1.	Zásoby	48 965	53 235	45 116	46 901
2.	Pohledávky	346 411	348 460	286 879	315 160
3.	Krátkodobý finanční majetek	20 889	41 289	21 105	27 069
III.	Přechodná aktiva	85 619	43 654	23 080	15 106

Zdroj: Práce autora

Tabulka č. 7 Rozvaha - Pasiva r. 2006 až r. 2009 (v celých tis. Kč)

Označení	Položka	2006	2007	2008	2009
	Pasiva celkem	758 155	811 838	727 691	771 545
I.	Vlastní kapitál	310 011	211 246	233 143	268 042
1.	Základní kapitál	157 000	115 217	115 217	115 217

2.	Kapitálové fondy	608	-83 958	-85 431	-86 382
3.	Rezervní, účelové fondy	16 588	18 612	20 876	22 799
4.	Nerozdělený zisk m. l.	108 503	129 720	155 062	176 380
5.	Zisk/ztráta běžného účetního období	27 312	31 655	27 419	40 028
II.	Cizí zdroje	445 236	583 298	489 834	500 290
1.	Závazky				
	- splatné do 1 roku	267 648	276 571	229 903	195 978
	- splatné nad 1 rok	112 958	121 831	122 540	108 378
III.	Bankovní úvěry a výpomoci	37 130	137 896	106 444	170 061
IV.	Rezervy	27 500	47 294	30 947	25 213
V.	Přechodná pasiva	2 908	17 294	4 714	3 213

Zdroj: Práce autora

Rok 2006:

V tomto roce byl pro firmu důležitý dynamický růst ekonomiky, průmyslové výroby a exportu v České republice a Evropské unii. Toto vedlo ve firmě ke zvýšení poptávky po jejích službách nákladní dopravy, spedice a logistiky včetně navazujících služeb servisu a opravárenství motoristům. Společnost tímto udržela a posílila své postavení na trhu služeb a zvýšila svůj ekonomický potenciál. V tomto roce dosáhla firma 1. 971 tis. Kč výnosů a 27. 312 tis. Kč zisku po zdanění.

Aby společnost zajistila poskytování kvalitních služeb, pokračovala v rozsáhlých investicích, modernizacích a opravách a tím vytvořila kvalitní technické a technologické základny. Pořídila nová nákladní vozidla, přívěsy a návěsy v pořizovací ceně 149 mil. Kč, nové autobusy v pořizovací ceně 43 mil. Kč. Výdaje na modernizaci, rekonstrukci a opravy dosáhly cca 25,1 mil. Kč. Nejvýznamnějším projektem byla celková přestavba autobusového nádraží v Českých Budějovicích na dopravně obchodní centrum.

Rok 2007:

V tomto roce společnost pracovala v podmínkách dynamického růstu, průmyslové výroby a exportu jako v předešlém roce, ale také v podmínkách razantního zvyšování cen vstupů, hlavně ceny pohonných hmot, které jsou významnou nákladovou položkou.

Společnost dosáhla celkem 2. 052. 941 tis. Kč výnosů a 31 655 tis. Kč zisku po zdanění. Jako v předešlém roce nakoupila nové nákladní vozidla, přívěsy v pořizovací ceně 117 mil. Kč a nové autobusy v pořizovací ceně 48 mil. Kč. Výdaje na modernizaci, rekonstrukci a opravy byly 38,2 mil. Kč.

Rok 2008:

Společnost v tomto roce podnikala v podmínkách turbulentního vývoje. V prvním pololetí roku pracovala v období dynamického růstu, které vedlo ke zvyšování cen vstupů, hlavně pohonných hmot. V druhém pololetí světová a také česká ekonomika vstoupila do období krize a recese. Pokles průmyslových zakázek vyvolal propad v přepravě zboží. I přes to tyto změny společnost dosáhla 2. 061. 215 tis. Kč výnosů a 27. 419 tis. Kč zisku po zdanění.

Rok 2009:

V tomto roce došlo k poklesu průmyslových zakázek a to z důvodu hluboké hospodářské recese. Projevila se také ve výrazném poklesu poptávky po přepravě zboží v České republice i v EU. Společnosti klesly tržby především v nákladní dopravě, spedici a logistice. Společnost na danou situaci rychle reagovala zavedením protikrizových opatření, která zajistila efektivní zvládnutí první etapy krize a ekonomickou stabilitu společnosti. Celý komplex protikrizových opatření zabezpečil hospodaření s přiměřenou rentabilitou a vyrovnanými finančními toky. Mezi protikrizová opatření patří snížení kapacity parku v nákladní dopravě, snížení počtu řidičů a obslužného personálu, úspora nákladů, zejména pohonných hmot a snížení investic. Společnost za tento rok dosáhla 1. 764. 741 tis. Kč výnosů a 40. 028 tis. Kč zisku po zdanění.

10. Horizontální analýza aktiv

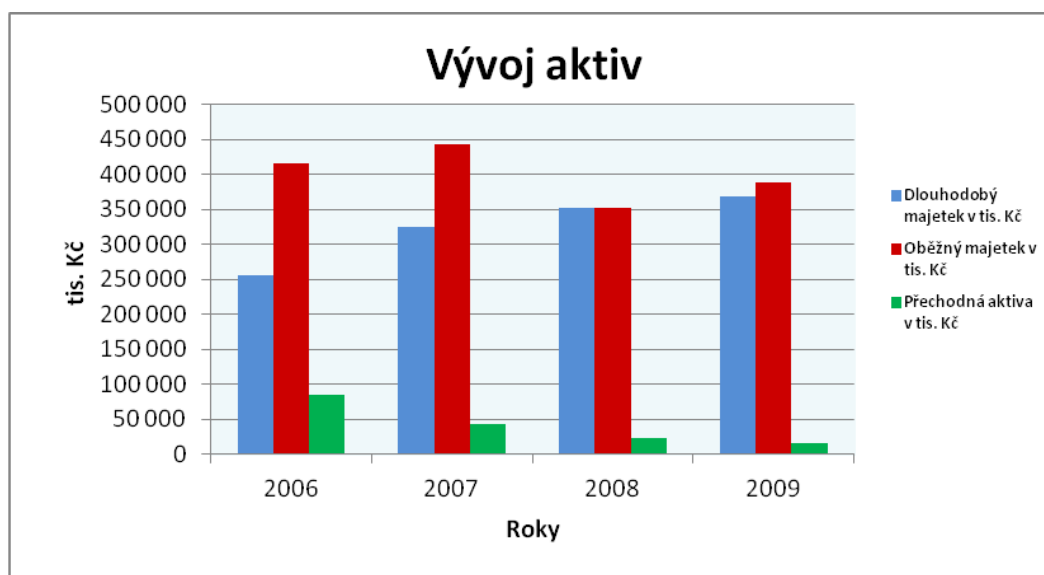
V předchozí kapitole bylo zjištěno, jaké hodnoty měly položky aktiv a pasiv od r. 2006 do r. 2009. Je vidět, že hodnoty se během let měnily. Nyní bude provedena horizontální analýza aktiv a v následující kapitole horizontální analýza pasiv. Tím je možné zjistit vývoj jednotlivých položek v čase, a to jak v absolutním tak v relativním vyjádření. Pro tuto analýzu jsou použity rozvahy od r. 2006 do r. 2009 a budou vždy porovnávány hodnoty ve dvou po sobě jdoucích letech – tedy r. 2006 a rok 2007, r. 2007 a r. 2008 a nakonec r. 2008 a r. 2009. Znázorním tím, o kolik se jednotlivé položky rozvahy měnily a jak se vyvíjely. Změny položek jsou zobrazeny v tabulce č. 10 a jejich vývoj je znázorněn v grafu č. 1.

Tabulka č. 8: Horizontální analýza aktiv

	2007 / 2006		2008 / 2007		2009 / 2008	
	Absolutní změna	Procentní změna	Absolutní změna	Procentní změna	Absolutní změna	Procentní změna
Aktiva celkem	+ 53 683	+ 7,1 %	- 84 147	- 10,4 %	+ 43 854	+ 6,0 %
Dlouhodobý majetek	+ 68 929	+ 26,9 %	+ 26 311	+ 8,1 %	+ 16 798	+ 4,8 %
Dl. nehmotný majetek	+ 14 136	+ 4560 %	- 1085	- 7,5 %	- 953	- 7,1 %
Dl. hmotný majetek	+ 55 531	+ 23,1 %	+ 28 164	+ 0,1 %	- 10 462	- 3,2 %
Finanční majetek dl. povahy	- 738	- 4,9 %	- 768	- 5,3 %	+ 28 213	+ 206 %
Oběžná aktiva	+ 26 719	+ 6,4 %	- 89 884	- 20,3 %	+ 35 030	+ 10 %
Zásoby	+ 4 270	+ 8,7 %	- 8 119	- 15,3 %	+ 1785	+ 4 %
Pohledávky	+2 049	+0,6 %	- 61 581	- 17,7 %	+ 28 281	+ 9,9 %
Krátkodobý finanční majetek	+ 20 400	+ 97,7 %	- 20 184	- 48,9 %	+ 5 964	+ 28,3 %
Přechodná aktiva	- 41 965	- 49,0 %	- 20 574	- 47,1 %	- 7 974	- 34,5 %

Zdroj: Práce autora

Graf č. 1: Vývoj aktiv v letech 2006 až 2009 (v tis. Kč)

Zdroj: Práce autora

Celková aktiva ve společnosti v roce 2007 vzrostla oproti předešlému roku o 50 683 tis. Kč, což představuje 7,1 % nárůst. V roce 2008 prudce poklesla o 84 147 tis. Kč neboli o 10,4 % a v roce 2009 je opět zaznamenán mírný nárůst o 6 %.

Dlouhodobý nehmotný majetek prudce vzrostl v roce 2007 o 14 136 tis. Kč. Změna byla způsobena získáním věcného břemene užívání autobusového nádraží MERCURY. Hodnota věcného břemene užívání je 15 mil. Kč a bude se odepisovat 15 let.

Dlouhodobý hmotný majetek představuje v podniku kompletní vozový park a různé stroje, sloužící v podniku. Majetek má vzrůstající tendenci: v roce 2007 o 55 531 tis. Kč (23,1 %) a v roce 2008 o 28 164 tis. Kč. V roce 2009 hodnota majetku klesla o 10 462 tis. Kč. Je možné říci, že tato položka typicky odráží vývoj ve společnosti. Vzdělání znamená, že docházelo k nákupu nových automobilů, návěsů a autobusů. V roce 2009 se omezila kapacita vozového parku, nenakupovalo se tolik nových automobilů. Bylo to způsobeno vznikající ekonomickou krizí, a proto se firma snažila kdekoliv ušetřit.

Finanční majetek dlouhodobé povahy nevykazuje v prvních dvou letech skoro žádné změny, až v roce 2009 došlo k nárůstu o 28 213 tis. Kč. K nárůstu došlo převzetím 100%

majetkových účastí (akcií) společností AUTOLINHART BOREK a. s., AUTOLINHART TRUCK a. s., AUTO LINHART s. r. o.

Další kategorií jsou oběžná aktiva, která vykazují střídavě nárůst a pokles. Velký podíl na uvedených výkyvech mají zásoby. Ty v roce 2008 klesly a v roce 2009 opět vzrostly. Pokles zásob byl způsoben tím, že firma měla menší spotřebu zásob a také se snažila minimalizovat zásoby, aby měla k dispozici volné peněžní prostředky. Následné zvýšení zásob bylo v první řadě způsobeno krizí, kdy se velmi prudce zastavil odbyt a tomu se musel s určitým časovým zpožděním přizpůsobit nákup

Pohledávky zaznamenaly v roce 2008 zřetelný pokles, a to o 61 581 tis. Kč neboli o 17,7 %. Tento pokles byl způsoben dvěma vlivy. Jedním z důvodů je, že v období krize se společnost více starala o pohledávky a zvýšila úsilí při jejich vymáhání. Dalším důvodem bylo uplatnění účetního odepsání nedobytných pohledávek, zčásti to bylo daňové a zčásti nedaňové odepsání.

Krátkodobý finanční majetek vykazuje v roce 2007 nárůst o 20 400 tis. Kč a v roce 2008 pokles o 20 184 tis. Kč. V roce 2009 je vidět opět nárůst. Tyto změny vychází z aktuálního cash flow v daném roce.

Největší položkou přechodných aktiv je korekce leasingu. Firma časově rozlišuje leasingové splátky daňově na 4 roky a účetně na 8 let. V roce 2006 byla hodnota přechodných aktiv nejvyšší a postupem let stále více klesá. Je to z důvodu ekonomické krize, kdy firma snížila nákupy vozidel na leasing.

11. Horizontální analýza pasiv

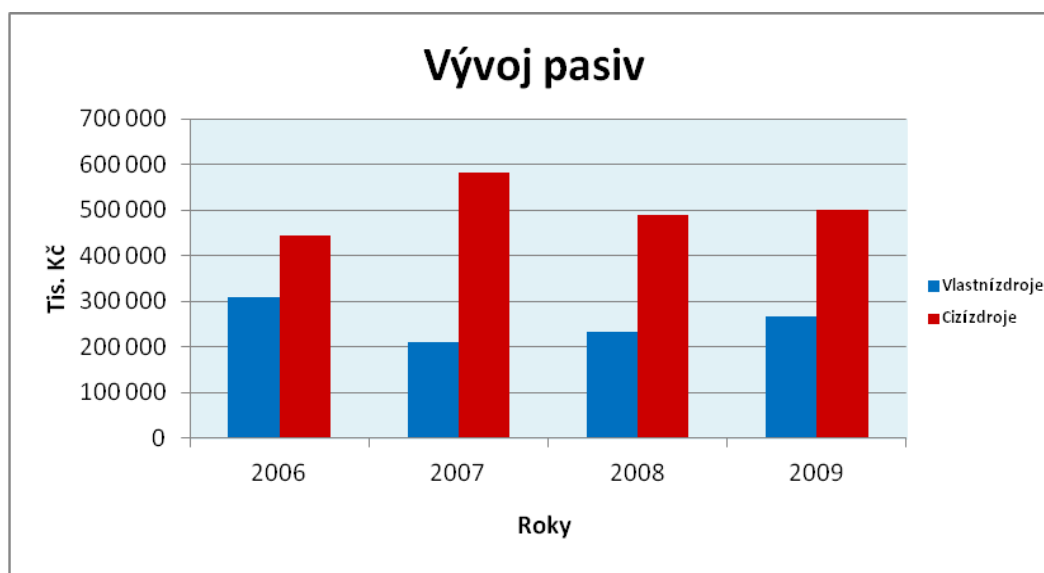
Horizontální analýza pasiv se zabývá vývojem celkových pasiv a jednotlivých položek v letech 2006 až 2009. Změny jednotlivých položek jsou zobrazeny v tabulce č. 11 a jejich vývoj je zachycen v grafu č. 2. V grafu č. 3 je zobrazen vývoj důležité položky výsledku hospodaření běžného účetního období.

Tabulka č. 9: Horizontální analýza pasiv

	2007 / 2006		2008 / 2007		2009 / 2008	
	Absolutní změna	Procentní změna	Absolutní změna	Procentní změna	Absolutní změna	Procentní změna
Pasiva celkem	+ 53 683	+ 7,1 %	- 84 147	-10,4 %	+ 43 854	+ 6,0 %
Vlastní kapitál	- 98 765	- 31,9 %	+ 21 896	+ 10,4 %	+ 34 899	+ 15,0 %
Základní kapitál	- 41 783	-26,6 %	0	0,0 %	0	0,0 %
Kapitálové fondy	- 84 566	- 13 908 %	- 1473	+ 1,8 %	- 951	+ 1,1 %
Rezervní, účelové fondy	+ 2 024	+ 12,2 %	+ 2 264	+ 12,2 %	+ 1923	+ 9,2 %
VH min. let	+ 21 217	+ 19,6 %	+ 25 342	+ 19,5 %	+ 21 318	+ 13,7 %
VH běžného účetního období	+ 4 343	+ 16,0 %	- 4 236	- 13,4 %	+ 12 609	+ 46,0 %
Cizí zdroje	+ 138 062	+ 31,0 %	- 93 464	- 16,0 %	+ 10 456	+ 2,1 %
Dl. závazky	+ 8 873	+ 7,9 %	+ 709	+ 0,6 %	- 14 162	- 11,6 %
Kr. závazky	+ 8 923	+ 3,3 %	- 46 668	- 16,9 %	- 33 925	- 14,8 %
Bankovní úvěry a výpomoci	+ 100 766	+271,0 %	- 31 452	- 22,8 %	+ 63 617	+ 59,8 %
Rezervy	+ 19 500	+ 71,0 %	- 16 053	- 34,2 %	- 5 074	- 16,4 %
Přechodná pasiva	+ 14 386	+ 494,7 %	- 12 580	- 72,7 %	- 1501	- 31,8 %

Zdroj: Práce autora

Graf č. 2: Vývoj pasiv v letech 2006 až 2009 (v tis. Kč)

Zdroj: Práce autora

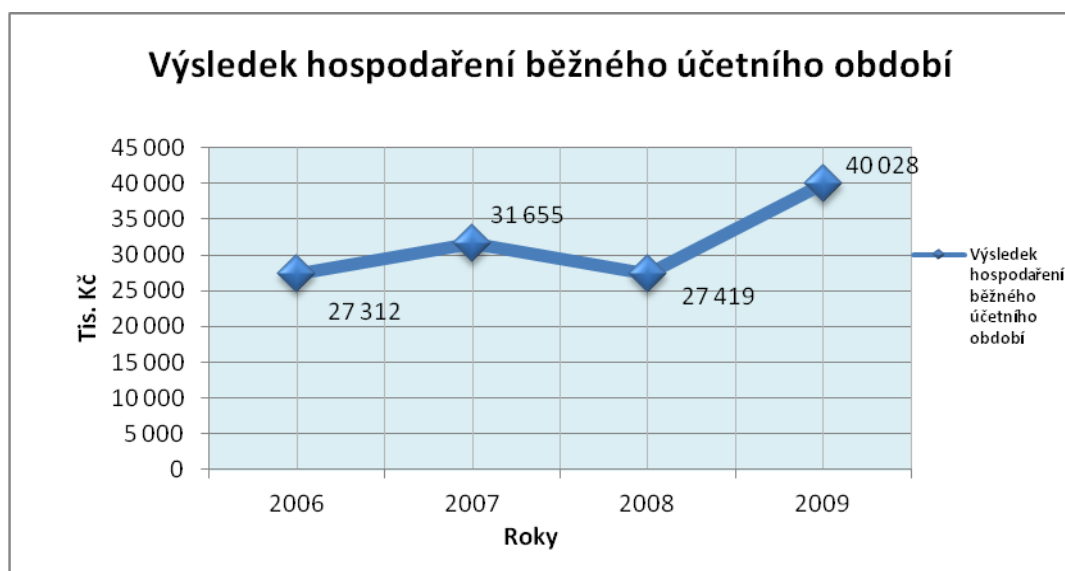
Celková pasiva společnosti zaznamenávají v roce 2007 a v roce 2009 podobný nárůst o 7,1 % a o 6 %, ale v roce 2008 vykazují pokles o 84 147 tis. Kč neboli o 10,4 %.

Vlastní kapitál klesal pouze v roce 2007, a to o 31,9% oproti roku 2006. V dalších letech vykazuje nárůst. U základního kapitálu můžeme vidět změnu pouze v roce 2007 a to o 26,6 %, v dalších letech nedošlo k žádným změnám. Změna v roce 2007 je způsobena tím, že ČSAD JIHOTRANS odkoupila od svého akcionáře vlastní akcie. Odkoupila je proto, že akciová společnost smí držet vlastní akcie po dobu 2 let a poté je musí nabídnout některému z akcionářů. Pokud žádný akcionář nemá zájem akcie koupit, dojde tím ke snížení vlastního kapitálu o hodnotu těchto akcií. Rezervní a účelové fondy vykazují v každém roce skoro stejný nárůst. Rezervní fond musí společnost tvořit ze zákona a tento fond se doplňuje každý rok o 5 % z čistého zisku za daný rok. Společnost tvoří také účelový fond, který je dobrovolný a je to sociální fond, ze kterého se vyplácí výdaje zaměstnancům po dohodě s odborovou organizací. Vedle příspěvku na závodní stravování se každý rok vyplácí 5000 Kč, které může zaměstnanec využít na rekreaci, lázně, zaplacení školky, sociální výpomoci, dopravu na akce apod.

Výsledek hospodaření minulých let jsou zdroje, které byly vytvořeny v minulých letech po zdanění. Jedná se o prostředky, které nebyly rozděleny do fondů a zůstávají nadále k použití. Společnost dokázala v každém roce i přes ekonomickou krizi vytvořit zisk, proto tato položka vykazuje v každém roce nárůst.

Výsledek hospodaření běžného účetního období ukazuje úroveň hospodaření společnosti a zjišťuje se rozdílem nákladů a výnosů. Výsledek hospodaření vykazuje největší nárůst v roce 2009 a to o 46 %. Podnik dosáhl VH v hodnotě 40 028 tis. Kč, což představuje největší hodnotu během sledovaných let. Rok 2009 byl pro společnost zlomový, musela čelit ekonomické krizi, a proto realizovala řadu účinných protikrizových opatření. Tato opatření byla účinná, a proto bylo dosaženo takového výsledku hospodaření.

Graf č. 3: Vývoj výsledku hospodaření běžného účetního období v letech 2006 až 2009 (v tis. Kč)

Zdroj: Práce autora

Další kategorií jsou cizí zdroje, které v roce 2007 vzrostly o 31 % a v dalších letech vykazují mírný pokles. Dlouhodobé závazky v roce 2007 a v roce 2008 mírně rostou a v roce 2009 zaznamenávají pokles o 11,6 %. Pokles byl způsoben snížením nákupu vozidel z důvodu krize, došlo tedy ke snížení závazků z leasingu.

Krátkodobé závazky ukazují v roce 2008 a 2009 pokles a to o 16,9 % a o 14,8 %. Jejich pokles souvisí s nastupující krizí a poklesem výkonové spotřeby, tj: nákupem materiálu a služeb.

Bankovní úvěry a výpomoci v roce 2007 prudce vzrostly o 271 %. Prudký nárůst byl způsoben odkoupením vlastních akcií od jednoho z akcionářů, kdy firma k odkupu musela využít úvěrových prostředků. Rezervy, které společnost tvoří na opravy dlouhodobého hmotného majetku, vykazují velký nárůst v roce 2007, o 71 %. Nárůst souvisí s tím, že firma začala tvořit rezervy na daň z příjmu právnických osob a z důvodu obav přicházející krize začala tvořit větší rezervy než v minulých letech. V dalších letech klesají, protože byly použity v období krize na opravy nebo byly daňově zrušeny.

Přechodná pasiva zaznamenávají nárůst v roce 2007. Z toho důvodu, že firma měla v plánu prodej 14 aut v roce 2007, ale věděla, že prodej se uskuteční až začátkem roku 2008, proto zaúčtování v roce 2007 proběhlo na účet přechodná pasiva.

Byly rozebrány změny jednotlivých položek a důvody, čím byly způsobeny. Nyní zhodnotíme, jaké položky jsou důležité při řízení společnosti. Pro strategické řízení podniku jsou důležité všechny položky. Zkoumá se jejich vývoj a podle toho se rozhoduje o strategickém plánování, financování a řízení společnosti do budoucnosti. Co se týká operativního neboli každodenního plánování, můžeme říct, že se využívají jen některé položky. Společnost je rozdělena do jednotlivých podnikatelských středisek a tato střediska jsou ekonomicky a organizačně samostatné útvary. Každý vedoucí střediska zodpovídá za jeho ekonomické výsledky. Pro tato střediska a pro operativní řízení se využívají čtyři nejdůležitější položky – majetek, peníze, pohledávky a závazky. Každý vedoucí musí znát výši svého majetku a peněžních prostředků, se kterými může hospodařit. Dalšími důležitými položkami jsou i pohledávky a závazky. Každý vedoucí musí vědět, kdo a kolik mu dluží a kolik sám dluží někomu jinému, což je důležité při plánování hospodaření každého střediska. Střediska nesestavují vlastní rozvahu, ale řídí se výkazem zisků a ztrát, proto jsou pro ně důležité jen tyto tři položky rozvahy.

12. Poměrová analýza

V této kapitole bude provedena analýza poměrových ukazatelů. Analyzovány budou ukazatele, které lze vypočítat z údajů účetního výkazu rozvahy, mezi které patří ukazatele rentability, likvidity a zadluženosti. Informace k analýze budou čerpány z rozvah společnosti z roku 2006 až 2009, které jsou uvedeny v příloze.

12.1. Ukazatele rentability (výnosnosti)

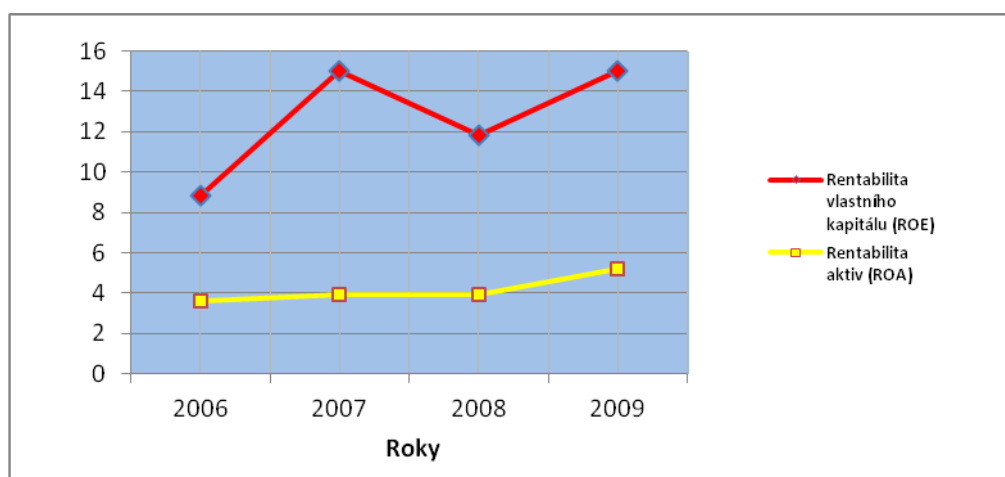
Tyto ukazatele informují o efektivitě hospodaření podniku, zda je podnik schopen dosahovat zisku. Mezi tyto ukazatele patří rentabilita vlastního kapitálu (ROE) a rentabilita aktiv (ROA). Vypočítané hodnoty jsou zobrazeny v tabulce č. 12 a vývoj rentabilit je znázorněn v grafu č. 4.

Tabulka č. 10: Ukazatele rentability (v %)

Ukazatel	Roky			
	2006	2007	2008	2009
Rentabilita vlastního kapitálu (ROE)	8,8	15,0	11,8	15,0
Rentabilita aktiv (ROA)	3,6	3,9	3,9	5,2

Zdroj: Práce autora

Graf č. 4: Vývoj rentability v letech 2006 až 2009

Zdroj: Práce autora

Rentabilita vlastního kapitálu (ROE) vykazuje střídavě pokles a nárůst. Nejnížší rentabilita byla zaznamenána v roce 2006, naopak nejvyšší rentabilita byla v roce 2007 a 2009.

Rentabilita aktiv (ROA) Hodnoty jsou v každém roce velmi podobné. Nejnížší hodnota byla v roce 2006, naopak nejvyšší hodnota je zaznamenána v roce 2009.

Všechny hodnoty u obou ukazatelů se nacházely v kladných hodnotách, můžeme tedy říct, že hospodaření firmy je efektivní a je schopna dosahovat zisku.

12.2. Ukazatele likvidity

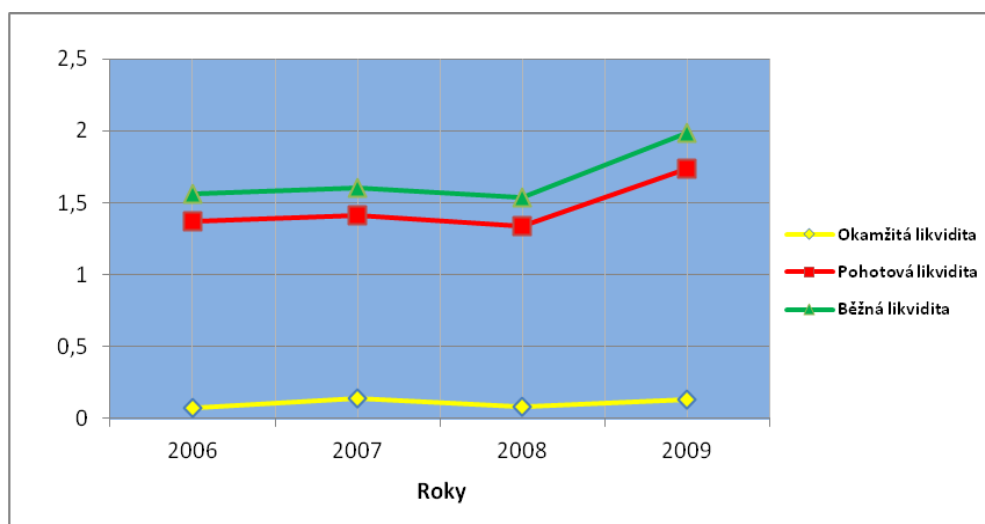
Tyto ukazatele nás informují o schopnosti firmy hradit své krátkodobé závazky. Mezi ukazatele likvidity patří okamžitá, pohotová a běžná likvidita. Hodnoty likvidity jsou uvedeny v tabulce č. 13 a vývoj likvidity je znázorněn v grafu č. 5.

Tabulka č. 11: Ukazatele likvidity (v %)

Ukazatel	Roky			
	2006	2007	2008	2009
Okamžitá likvidita	0,07	0,14	0,08	0,13
Pohotová likvidita	1,37	1,41	1,34	1,74
Běžná likvidita	1,56	1,60	1,54	1,99

Zdroj: Práce autora

Graf č. 5: Vývoj likvidity v letech 2006 až 2009

Zdroj: Práce autora

Okamžitá likvidita vykazuje nejnižší hodnoty v roce 2006 a 2008, ale i v dalších letech jsou hodnoty velmi nízké. Po celé sledované období nedosáhla optimální požadované hodnoty, firma nebyla schopna splácet své závazky okamžitě.

Pohotová likvidita vykazuje velmi podobné hodnoty v každém roce. V roce 2009 dosáhla nejvyšší hodnoty, která činila 1,74. Firma ve sledovaném období dosáhla požadované hodnoty jen v roce 2009. Je možné říct, že firma nebyla schopna krýt své běžné potřeby a krátkodobé závazky z pohledávek a hotovosti, ale v roce 2009 se situace zlepšila.

Běžná likvidita dosahuje každý rok podobných hodnot a v roce 2009 vykazuje nejvyšší hodnotu, která činila 1,99. Nedosahuje optimálních hodnot, až v roce 2009 se optimální hodnotě přibližuje. To znamená, že firma na tom nebyla dobře se splácením svých závazků, ale situace se pomalu zlepšuje.

12.3. Ukazatele zadluženosti

Tyto ukazatele udávají vztah mezi vlastními a cizími zdroji financování společnosti. Měří rozsah, v jakém společnost používá k financování cizí kapitál (dluhy). Mezi ukazatele

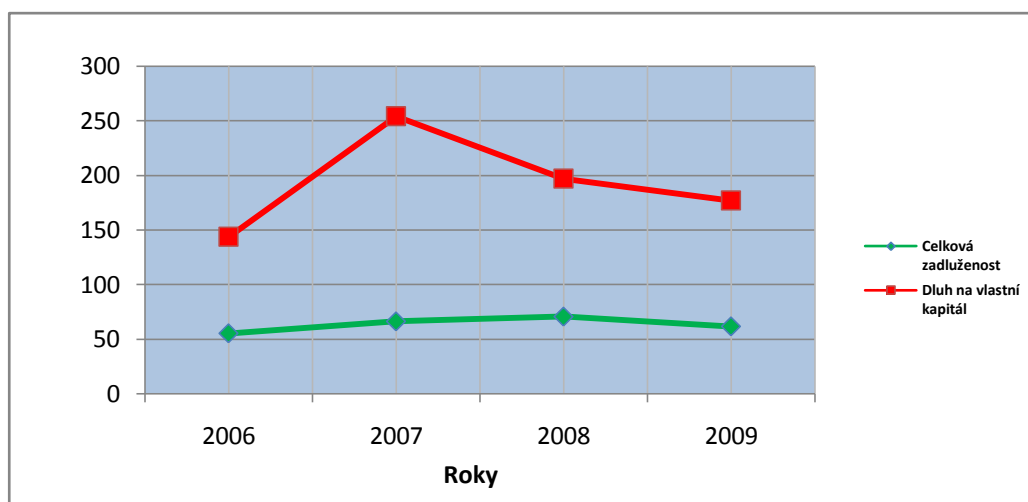
zadluženosti patří celková zadluženost, dluh na vlastní kapitál. Hodnoty zadluženosti jsou uvedeny v tabulce č. 14 a její vývoj je znázorněn v grafu č. 6.

Tabulka č. 12: Ukazatele zadluženosti (v %)

Ukazatele	Roky			
	2006	2007	2008	2009
Celková zadluženost	55,1	66,1	70,5	61,5
Dluh na vlastní kapitál	134,7	253,9	196,8	177

Zdroj: Práce autora

Graf č. 6: Vývoj zadluženosti v letech 2006 až 2009

Zdroj: Práce autora

Celková zadluženost nás informuje, z kolika procent je majetek podniku kryt cizím kapitálem. Ve sledovaném období byla nejvyšší hodnota v roce 2008, v ostatních letech už byla poměrně stejná, ale ani v jednom roce nebylo dosaženo optimálních hodnot. Čím vyšší hodnota, tím je větší zadluženost a větší finanční riziko. Společnost by měla tuto hodnotu snižovat, protože by v budoucnu mohla mít problémy s důvěrou věřitelů, kteří upřednostňují nižší hodnoty.

Dluh na vlastní kapitál ukazuje poměr mezi vlastními a cizími zdroji. Ve sledovaném období vykazovala vysoké hodnoty. Ani v jednom roce se nepohybovaly okolo doporučené hodnoty 100. Nejvyšší hodnota činila 253,9 v roce 2007. Čím je hodnota vyšší, tím firma více využívá cizích zdrojů, proto by se měla snažit tuto hodnotu snižovat.

Vyhodnocení poměrových ukazatelů

Celková zadluženost a dluh na vlastní kapitál zobrazovaly podobný vývoj. Ve sledovaném období rostly a nevykazovaly doporučené hodnoty. Společnost je financována více cizím kapitálem než vlastním, proto její celková zadluženost roste. Toto není příznivé pro hospodaření firmy ani pro její věřitele.

Ukazatele likvidity vykazovaly během sledovaného období nízké hodnoty, které nedosahovaly požadovaných hodnot. Firma nebyla schopna platit závazky okamžitě, splácení závazků nebylo pro společnost snadné. Z hodnot můžeme vidět celkem příznivý vývoj, situace se ve firmě pomalu zlepšuje.

Ukazatele rentability vykazovaly v celém období kladné hodnoty, což znamená, že společnost byla schopna v každém roce vykazovat zisk.

13. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat účetní výkaz rozvaha a zjistit, jaké položky aktiv a pasiv se využívají při řízení firmy. Vybranou společností, ve které byl tento výkaz analyzován, je ČSAD JIHOTRANS, a. s. Je to velká dopravní firma sídlící v Českých Budějovicích. Pro analýzu byla použita léta 2006 až 2009.

Práce byla rozdělena do dvou částí a to části teoretické a praktické. V teoretické části jsem se zabývala charakteristikou účetního výkazu rozvaha a jeho jednotlivých položek aktiv a pasiv. Popsána byla také návaznost rozvahy na ostatní účetní výkazy. V praktické části jsem analyzovala výkaz rozvaha firmy ČSAD JIHOTRANS a. s. za období 2006 až 2009. Použity byly metody finanční analýzy. Nejprve byla provedena horizontální analýza aktiv a pasiv a poté analýza poměrových ukazatelů. Jejich vývoj je znázorněn v jednotlivých grafech.

Zjistila jsem, že při strategickém celopodnikovém rozhodování i v projektovém řízení se využívá všech dostupných externích i podnikových informací, tzn., že se čerpá ze všech výkazů a ze všech položek. Zkoumá se jejich vývoj a podle toho se rozhoduje o strategickém plánování, financování a řízení společnosti do budoucnosti. Při běžném operativním řízení jednotlivých podnikatelských středisek se z rozvahy využívají v souladu s pravidly vnitropodnikového ekonomického řízení pouze některé položky. Mezi tyto položky patří majetek, peněžní prostředky, pohledávky a závazky.

Z horizontální analýzy aktiv bylo zjištěno, že dlouhodobá aktiva vykazovala každý rok nárůst. Růst byl způsoben jednak získáním věcného břemene užívání autobusového nádraží MERCURY a dále pravidelným obnovováním vozového parku. Oběžná aktiva vykazovala nejdříve v prvních dvou období růst a v dalších dvou období klesala. Velký podíl na uvedených výkyvech mají zásoby, ty v roce 2008 klesly a v roce 2009 opět vzrostly. Pokles byl způsoben tím, že firma měla menší spotřebu zásob a snažila se je minimalizovat, aby měla k dispozici volné peněžní prostředky a nedržela je v zásobách. Následné zvýšení zásob bylo způsobeno krizí, kdy se velmi prudce zastavil odbyt a tomu se musel s určitým časovým zpožděním přizpůsobit nákup. Dále byl pokles způsoben snížením pohledávek, protože firma zvýšila úsilí při jejich vymáhání.

Z horizontální analýzy pasiv bylo zjištěno, že vlastní kapitál až na rok 2007 vykazoval převážně růst. Pokles v roce 2007 byl způsoben snížením základního kapitálu, ke kterému došlo odkoupením vlastních akcií společnosti. Růst byl způsoben položkami výsledku hospodaření minulých let a výsledku hospodaření běžného účetního období. Firma byla schopna i přes vzniklou ekonomickou krizi dosahovat zisku a vykazovala kladný výsledek hospodaření. U cizích zdrojů byl také zaznamenán růst až na rok 2008. Pokles v roce 2008 byl způsoben snižováním dlouhodobých i krátkodobých závazků z důvodu nastupující ekonomické krize.

Z analýzy poměrových ukazatelů bylo zjištěno, že celková zadluženost firmy a dluh na vlastní kapitál ve sledovaném období rostly. Společnost je z větší části financována cizím kapitálem. To není příznivé pro hospodaření podniku ani pro věřitele firmy. Mohlo by dojít k problémům při získávání věřitelů při potřebě dalšího cizího kapitálu. Ukazatele likvidity také nevykazovaly požadované hodnoty. To znamená, že společnost není schopna splácet své závazky okamžitě, se splácením závazků měla problémy, ale v poslední době se situace začíná zlepšovat. Problémy byly způsobeny nastupující ekonomickou krizí, které musela společnost čelit, a také tím, že si v roce 2007 musela vzít bankovní úvěr na odkoupení vlastních akcií od jednoho z akcionářů. Ukazatele rentability naopak v celém sledovaném období vykazovaly kladné hodnoty, což znamená, že firma i přes nepříznivé období krize byla schopna vykazovat kladný výsledek hospodaření.

Podle mého názoru má společnost ČSAD JIHOTRANS a. s. dobré předpoklady k udržení svého postavení na trhu, především z toho důvodu, že dokázala i v nepříznivé ekonomické situaci, kdy došlo ke snížení zakázek a snížení tržeb, své postavení na trhu udržet. Hlavním důvodem bylo zavedení protikrizových opatření, která byla účinná a zajistila efektivní zvládnutí krize a udržet si ekonomické zdraví a stabilitu společnosti. Mezi tato protikrizová opatření patří snížení kapacity parku v nákladní dopravě, snížení počtu řidičů a obslužného personálu, úspora nákladů, zejména pohonných hmot, a snížení investic. Firma také své vydělané prostředky využívá na další investice a na akvizice pro rozšiřování podnikatelských aktivit, což je také výhodou. I přesto bych

firmě doporučila, aby se více věnovala cizím zdrojům a snažila se je snižovat a dále by se měla snažit zlepšit svou schopnost splácení závazků.

14. Seznam literatury:

1. Černý, V., Hora, M. (1998): Účetnictví bez tajemství: praktický průvodce finančním účetnictvím, 1. vyd. Praha, Grada Publishing, 1998.
2. Horwath Notia Audit. (2005): Podvojně účetnictví 2005, Praha, Grada Publishing, 2005.
3. Kislingerová, E. a kol. (2010): Manažerské finance, 3. vyd. Praha, C. H. Beck, 2010.
4. Kovanicová, D. (2005): Finanční účetnictví: světový koncept, 5. vyd. Praha, Bova Polygon, 2005.
5. Kovanicová, D. (2007): Abeceda účetních znalostí pro každého. Praha, Bova Polygon, 2007.
6. Růčková, P. (2008): Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi, 2.vyd. Praha, Grada Publishing, 2008.
7. Štohl, P. (2006): Učebnice účetnictví: pro střední školy a pro veřejnost, 2. díl. Znojmo, Tiskárny Havlíčkův Brod 2006.
8. Organizační řád akciové společnosti ČSAD JIHOTRANS a. s.
9. Prováděcí vyhláška k zákonu o účetnictví pro podnikatele
10. Výroční zpráva podniku ČSAD JIHOTRANS a. s.
11. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví ve znění pozdějších změn a doplňků

15. Seznam tabulek:

Tabulka č.1: Základní struktura aktiv v rozvaze

Tabulka č. 2: Základní struktura pasiv v rozvaze

Tabulka č. 3: Osoby, které se podílejí 20 a více procenty na základním kapitálu účetní jednotky

Tabulka č. 4: Název a sídlo obchodních společností, v nichž má účetní jednotka větší než 20 % podíl na základním kapitálu

Tabulka č. 5: Účetní odpisy dl. majetku jsou stanoveny touto tabulkou

Tabulka č. 6 Rozvaha – Aktiva r. 2006 až r. 2009 (v celých tis. Kč)

Tabulka č. 7 Rozvaha - Pasiva r. 2006 až r. 2009 (v celých tis. Kč)

Tabulka č. 8: Horizontální analýza aktiv

Tabulka č. 9: Horizontální analýza pasiv

Tabulka č. 10: Ukazatele rentability (v %)

Tabulka č. 11: Ukazatele likvidity (v %)

Tabulka č. 12: Ukazatele zadluženosti (v %)

16. Seznam grafů:

Graf č. 1: Vývoj aktiv v letech 2006 až 2009 (v tis. Kč)

Graf č. 2: Vývoj pasiv v letech 2006 až 2009 (v tis. Kč)

Graf č. 3: Vývoj výsledku hospodaření běžného účetního období v letech 2006 až 2009 (v tis. Kč)

Graf č. 4: Vývoj rentability v letech 2006 až 2009

Graf č. 5: Vývoj likvidity v letech 2006 až 2009

Graf č. 6: Vývoj zadluženosti v letech 2006 až 2009

17. Seznam obrázků:

Obr. č. 1: Provázanost účetních výkazů

Obr. č. 2: Organizační struktura společnosti